БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 276 (6996)
НОЯБРИИН
21
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1954 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Арадай судьянар болон заседательнуудта эрхим хүнүүд дэбжүүлэгдэнэ (1-дэхи нюур).

Хлопок тарилгые саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд тушаа зүблөөн (1-дэхи нюур).

В. Зубов. — Советскэ артиллериин Үдэр (2-дохи нюур).

АГИТАТОРТА ТУҺАЛАМЖА: **И. Шишуев.** — Арадай заседательнууд (2-дохи нюур).

С. Климов. — Кяхтын аймагта (2-дохи нюур).

ШЭНЭ ТҮРҮҮ АРГАНУУДЫЕ ХЭРЭГЛЭЖЭ, НАРИН БА НАРИБТАР НООҺОТОЙ ХОНИДЫЕ ОЛООР ҮСХЭБЭРИЛЭЕ! (3-дахи нюур).

С. Гераскевич. — Малажалай фермэнүүдэй ажал ехэтэй худэлмэрийе механизацилга (3-дахи нюур).

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советэй сесси (4-дэхи нюур).

ООН-эй Генеральна Ассамблейн юһэдэхи сесси (4-дэхи нюур).

Индо-Хитадтахи эблэрэлгэ тушаа (4-дэхи нюур).

Монголой арадай-революционно партийн XII съезд нэгдэбэ (4-дэхи нюур).

Советскэ артиллеристнүүдтэ алдар соло!

Мүнөөдэр, советскэ арад, тэрэнэй зэбсэгтэ Хүсэнүүд Артиллериин Үдэрые тэмдэглэжэ байна. Мүнөө жэлдэ артиллериин Үдэрые һайндэрлэлгэ данай гүрэнэй хүсэ шадалые саашань бэхижүүлхэ, социалистическэ экономикые ба культурые улам ехээр өргөжөөхэ, ажалшадай материальна ба культурна хэмжээе бүхы хэмжээндэр дээшэлүүлхэ зорилгоор Коммунистическэ парти ба Советскэ правительствын гаргаһан түүхэтэ шиидхэрилгүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудай ойлагдаһан оршон байдалда үнгэргэжэ байна.

Манай артиллери хадаа дэлхэй дэрэ эгээн эрхим артиллери байһан ба байһааршье юм. Эхэ оронай артиллерийскэ хэрэгые хүгжөөхэ таһар хододоо түрүүлжэ ябадаг байна.

Гэхэ зуура, Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин илаһаалгаһ һүүлээр манай Эсэгэ ороной артиллери хүсэн түгэлдэр болоһон байна.

Табанжэлэй түсэбүүдые бэелүүлгэ артиллериие хүсэд хүрэхэ дайшалхы түрүү техникээр зэбсэглэхэ арга оллоһон байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ Советскэ Арми хаяа дэлхэй дээрэ эгээн түрүү ба хүсэтэй артиллеритэй байгаа. Бусад орэлэй сэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор ябуулга хэжэ, советскэ артиллеристнүүд Эхэ оронойнгоо нэрэ нүдын, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанай байдалай түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ, оронойнгоо үнэн сэхэ хубүүд байһанаа харуулаа.

1942 оной ноябриин 19-дэ Сталинградһаа эхилһэн манай армиин хүсэн добтолго 3 мянга гаран томо буудуудай ба миномёдуудай һүр ехэтэ нуудалгаар эхилһэн байна. 2—3 час үргэлжэлһэн артиллерийскэ добтолгын һүүлдэ манай сэрэгүүд хорото гайсадые хобхо сохин намнажа ороон юм. Советскэ Армиин тэрэ ехэ добтолгын эхилһэн түүхэтэ үдэрые эмдэглэхэн тула ноябриин 19-дэ артиллериин Үдэр һайндэрлэхэ гэжэ СССР-эй Верховно Советэй Президиум арбан жэлэй саада тээ тогтоосон байна.

Советскэ Армиин саашанхи бүхы операцинуудай үедэ дайсанай сэрэгүүдые дайшалан добтолгодо, артиллериин хүсэн элитээр харуулагдаа. Эрэлхэг зоригто артиллеристнүүд хадаа дайсанай хэдэн удаан агта бэхижүүлһэн хамгаалгые һаммга сүмэ сохин добтолжо ябаа манай армиин частынуудта харгыень сэбэрлэжэ үгэдэг, дайсанай сэрэгүүдые даа хаанагүй үй бута сохилгые ханажа үгэдэг байгаа. Тиимэһээ манай артиллери Советскэ Армиин сохилгын гол хүсэн гэжэ тоологдоһон байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ, зенитнэ артиллери мүн гэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Манай гоё һайхан городуудые болон промышленна предприятинуудые дайсанай агаарай добтолгоһоо хамгаалха зуураа, зенитнэ артиллери хадаа дайсанай 20 мянгаад самолёдуудые буудан унагааһан байна. Мүн алдарта «катюшанууд» дайсанай сэрэгүүдые айлган шэшэрүүлэгшэ һэн!

Эхэ оронойнгоо түлөө байлдаанда баатарлиг габьяа гаргажа, арюун нангин уялгануудаа эрхимээр дүүргэһэнэйнь түлөө 1700 шахуу артиллеристнүүд ба миномётчигуудта Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдоһон байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр советскэ артиллери, манай бүхы Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Коммунистическэ партийн ба Советскэ правительствын урда мэтэ анхарал оролдолго гаргаһанай ашаар бүри үндэр дээдэ дайшалхы шанартай, түрүү, шэнэ буу зэбсэгүүдээр хангагдаа. Энэ хадаа дайшалхы шэнэ техникые эрхимээр шудалжа, байлдаанай ямаршье эрхэ байдалда тэдэнние үрэ сохитэйгээр хэрэглэжэ шадахаар байха уялга артиллеристнүүдтэ даалгана.

Артиллериин Үдэр бүгэдэарадай һайндэр мүн. Бидэнэр энэ үдэрые энхэ амгалан оршон байдалда тэмдэглэжэ байнабди. Коммунистическэ партийн ба Советскэ Правительствын гадаадын ба дотоодын сэсэн мэргэн политикын ашаар, ажана амгалан байдалаа улам саашань үргэлжэлүүлжэ, агууехэ хүгжэлтын замаар шэнэ илалтануудтэ тэ эшэ дабшажа ябанабди.

Советскэ гүрэнэй гадаадын политика эли тодо юм. Энэ хадаа эб найрамдалай, бүхы арадуудай хоорондохи ханн барисаанай политика мүн. Европодо аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха тухай нотые Советскэ правительство Европын оронуудта һаяхан эльгээһэн байна. Манай арад, мүн бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэн Советскэ правительствын эб найрамдалда дуратай гадаадын политикые нэгэн һаналаар һайшаана.

Амгалан тайбан ажал эрхилжэ байдаг советскэ хүнүүд хадаа шэнэ дай һүжэрөөхые оролдодог империалистическэ хархис этэгээдүүдэй аашануудые һэрэмжэтэй хёрхоор адаглан харана, Советскэ гүрэнөө, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ бэхижүүлнэ.

Коммунистическэ партяар байгуулагдаһан ба хүмүүжүүлһэн, дайн байлдаанда хатуужаһан манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд коммунизм байгуулжа байгаа советскэ арадай амгалан ажалай найдабаритай түшэг тулгуури болоно. Советскэ артиллеристнүүд манай Эхэ орондо, хэрбээ дайсанай добтолон ороо һаань, тэдэнние үй бута сохихоор хэзээдэшье бэлэн байдаг.

Манай орон үдэр бүри улам баян, хүсэн түгэлдэр боложо байна. Табадахи табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ советскэ арад шэнэ амжалтануудые туйлана. Коммунистическэ партиингаа сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро манай арад коммунизм байгуулгын агууехэ илалтануудтэ тэ эшэ найдамтайгаар дабшажа ябана.

АРТИЛЛЕРИСТНҮҮД!

Социалистическэ Эхэ оронойнгоо хилэнүүдые хёрхоор сахигты!

Москва. Уранзураша М. Соловьёвой зураһан плакат, тэрэнние зураглан харуулха Гүрэнэй хэблэл гаргаба.

СССР-эй Конституциин үндэртэ зорюулан

ЛЕНИНГРАД, ноябриин 19. (ТАСС). СССР-эй Конституциин үндэрэй хүндэлэлдэ городой предприятинуудта социалистическэ мүрысөөн дэлгэржэ байна. Табадахи табанжэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлажа бүгэдэ арадай һайндэрые угтахын түлөө ажалшад бэлэдхэнэ.

«Красный выборжец» заводой металлые түргэн методээр хайлуулгын мастер В. Силин һайндэрэй урда тээхи ажалай вахтада хамагһаа түрүүн жагсаба. Тэрэ хадаа декабриин 5 болотор ажалай бүтээсые 20 процентээр дээшэлүүлхэ, металл хайлуулгые гансал түргэн методээр хайлуулха гэжэ тэрэ уялга абаа. А. Бабочкинай хүтэлбэрилдэг металл хайлуулагшадай бригада Силинэй үүсхэлые дэмжээ.

Предприятиин коллектив Конституциин үндэрые даалгабряа нилээд үлүүлэн дүүргэжэ угтаха гэһэн шидхэбэри гаргаба.

Сталинай нэрэмжэтэ заводой турбина бүтээгшэд Конституциин үндэр хүрэтэр паровой машинануудые үйлэдбэрилгын жэлэй түсэбые дүүргэхэ, Куйбышевска долоодохи турбиные болзорһоонь урид бүтээн гаргаха гэһэн уялга абаба.

Шэнэ газарнуудые элдүүрилэн ашаглаха райондо малажал хүгжөөгдэнэ

КОКЧЕТАВ, ноябриин 19. (ТАСС). Келлеровскэ районой колхозууд шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһанай ашаар орооһо таряа үйлэдбэрилгые нилээд ехэ болгобо. Хүдөө ажахын артельнүүд таряанай томо ажахынууд болохо зуураа, мяха-һүнэй малажалые, мүн шубуу үсхэбэрилгые хүгжөөнэ. Районой колхозууд энэ жэлдэ адуу малай тоо толгойе 15—20 процентээр олошоруулһан, гахай үсхэбэрилгын түсэбые 2 дахин шахуу үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Арадай судьянар болон заседательнуудта эрхим хүнүүд дэбжүүлэгдэнэ

Этигэл найдабарииемнай харюулха

Кабанскын аймагай предприятинууд, эмхи зургаануудай профсоюзна организацинуудай хамтын суглаанууд боложо, арадай заседательнуудта кандидадые дэбжүүлжэ байна.

Кабанскын аймгүйсэдкомой финансын таһагай налоговой инспектор нүхэр Макаров арадай сүүдүүдые һунгаха һунгалта тухай богонихон үгэ хэлэхэ зуураа, арадай заседательда кандидадаар финансын таһагай худэлмэрилэгшэ Елизавета Иннокентьевна Оскорбинае дэбжүүлнэб,—гэжэ мэдүүлбэ. Энэ кандидатурые һүүлээрнь үгэ хэлэһэн олохон хүнүүд дэмжэжэ нэгэн дуугаар нүхэр Оскорбинае арадай сүүдэй заседательда кандидадаар дэбжүүлбэ. Аймгүйсэдкомой профсоюзна организацин суглаан урдань заседатель байһан Галина Ивановна Новсселовае дахин дэбжүүлбэ. Тиихэдэ Каменска дунда һургуулийн партийна организацин суглаан һургуулийн директорэй орлогшо нүхэр Ефрем Феофанович Филипповые сүүдэй заседательда кандидадаар дэбжүүлээ.

Мүн эндэхи түмэр замай 12-дохи станцийн худэлмэришэд болон албахаагшадай хамтын суглаан боложо, арадай заседателийн кандидадта станцийн счетовод нүхэр Наталья Федоровна Ситниковае дэбжүүлбэ. Үгэ хэлэһэн нүхэд дистанцийн начальнигые политическэ талаар орлогшо Мотыгин, дистанцийн мастерскойн худэлмэришэн Плахин болон бусад хадаа нүхэр Ситникова үнэн сэхэ ажалаараа манай найдабарие бэелүүлжэ гүйсэд шадаха хүн гэжэ мэдүүлбэд.

Арадай сүүдэй заседательнуудта кандидадуудые дэбжүүлгэ аймагай бүхы колхозууд, МТС болон эмхи зургаануудаар политическэ ехэхэн оршон байдалда үнгэргэгдэжэ байна.

Агитаторнууд ажалшадай дучда агитационно худэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна. Жэшээлхэдэ, Каменска дунда һургуулийн багша Е. Суворова өөрынгөө участогай һунгагшадта «РСФСР-эй арадай сүүдүүдтэ һунгаха һунгалтын дүрим тухай», СССР-эй Конституцие тайлбарилан хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

Дутагдалнуудаа дары усадхаха

ПЕТРОПАВЛОВКА. Зэдын аймагай ажалшад эрхим түрүү хүнүүдээ арадай судьяда ба арадай заседательнуудта кандидадуудаар дэбжүүлнэ. Үшөөтэйн МТС-эй механизаторнууд аймагай арадай судьяда кандидадаар нүхэр Мария Пахаевае нэгэн һаналаар дэбжүүлээ. Нүхэр Пахаева тус аймагай судьягаар ажаллаха зуураа, олонитын худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Тэрэ хадаа социалистическэ хуулие наринаар сахижа, советскэ хүнүүдые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ үгэдэг. Тиимэһээ арад зоной этигэл найдабарие дүүргэжэ шадаха гэжэ механизаторнууд тоолобо. Аймагай бусад колхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай коллективүүд тэрэнэй кандидатурые барандаа дэмжэнэ.

Тиихэдэ Сагаан-Усанай МТС-эй коллективэй гэшүүд арадай заседательда кандидат болгон тракторна түрүү бригадын бригадир нүхэр Ч. Норбоевые дэбжүүлбэ. Нүхэр Норбоевой хүтэлбэрилдэг тракторна бригада шэнэ болон боро газар элдүүрилгэ дээрэ шалгаржа гараһан байгаа. Мүнөө трактор заһабарилгые эрхим шанартайгаар, хурдан темптэйгээр ябуулна.

Чапаевай нэрэмжэтэ худөө ажахын артелийн гэшүүд эрхим хонишон Иннокентий Иванович Якимовые арадай заседательда кандидадаар дэбжүүлээ. Маленковой нэрэмжэтэ колхозойхид барилгын бригадын бригадир нүхэр Иван Павлович Ивановой кандидатурые дэбжүүлһэн байна. Һунгуулийн урда тээхи суглаанууд хаа хаанагүй ажалшадай политическэ эдэбхийн оршон байдалда үнгэргэнэ.

Мүнөө колхозууд болон МТС-үүдэй парторганизацинуудай агитаторнууд эдэ кандидадуудай түлөө агитаци хэжэ эхилээ.

Тиибэшье, зарим колхозуудай, эмхи зургаануудай, жэшээнь, Ленинэй (Гэгээтэ) нэрэмжэтэ, «Коммунизм», Кагановичын нэрэмжэтэ колхозуудай парторганизацинуудай агитаторнууд арадай заседательнуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө агитаци эхилээдүй байһаар. Партийн айком эдэ дутагдалнуудые дары зайсуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Г. Иванов.

Куйбышевска ГЭС-эй барилга дээрэ

КОМСОМОЛЬСКИЙ гэжэ посёлок (Куйбышевска область), ноябриин 18. (ТАСС). Куйбышевска ГЭС-эй барилгашад жэлэйнгээ түсэбые бүгы талаарнь болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шидэбэ.

Хамагһаа түрүүн ашаглалгада оруулагдаха суднаар ябалгын доодо шлюзүүдые барилгын коллектив туйлай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда худэлмэрилжэ байна. Ерэхэ жэлэй хабар суднаар ябалгын системээр түрүүшын пароходууд ябаха ёһотой юм. Өөрынгөө продукциар доодо шлюзые хангадаг бетонно завод үсэгэлдэр жэлэйнгээ даалгабарие дүүргээ. Бетон гаргагшад москвагайхидай үүсхэлдэ гарюу болгон жэлэй дүүрэтэр үшөө 40 мянган кубометр бетон үгэхэ гэһэн уялга абаба.

Шлюзүүдэй ханануудынь үдэр ерэхэ бүри үндэр болоно. Шлюзүүдые барилгада миллион хахадһаа дээшэ кубометр бетон шудхагдаа. Шлюзүүдэй эгээн дээдэ захын блогуудта бетон шудхалга эхилбэ.

Шлюзүүдэй түхеэрэлгэ болон механизмуудые суглуулга түлэг дундаа ябажа байна. Инженер нүхэр Середа гэгшын хүтэлбэри доро ажалладаг хабсаргагшад шлюзэй доодо захын үүдэнүүдые хабсаргана. Хабсаргагшад өөрынгөө хэрэгые һайн мэдэдэг хүнүүд юм. Тэдэнэрэй олонхинь Волга-Дон, Цимлянска, Усть-Каменогорско ГЭС-тэ, мүн бусад барилгануудта худэлмэрилжэ, ажалай нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Хабсаруулгын түрүү методые амжалтатайгаар хэрэглэһэнэй ашаар ажалайнгаа бүтээсые нилээд дээшэлүүлээ.

Нүхэр Копнинай бригадын такелажнигууд шлюзын дээдэ үүдэнүүдые хабсаргажа байна.

Донбасста медицинскэ шэнэ городогууд баригдана

СТАЛИНО, ноябриин 18. (ТАСС). Артемовско шадархи худэлмэришэнэй посёлогто медицинскэ городок ашаглалгада оруулагдаба. Тэрэ городок юһэн корпусуудһаа бүридэнэ. Тэрээн соонь хирургическа, терапевтическэ, нарайлалгын, үхибүүдэй, гинекологическа болон бусад отделениүүд бии. Тэдэ отделениүүд шэнэ аппаратураар хангагданхай. Городой территори дээрэ сад таригдаа. Макеевкэдэхи Ясиновска коксохимическэ заводой посёлогто һаяхан мүн лэ медицинскэ городок баригдаа. Донбасс-Докучаевска гэжэ эгээн залуу городто, мүн бусад газарнуудта эмнэлгын эмхи зургаануудые барилга дүүрэжэ байна.

Областийн городууд болон худэлмэришэнэй посёлогуудта мүнөө бүхы дээрээ медицинскэ 45 городогууд баригдажа байна. Гадна, арба юһэн поликлиникэ, хүүгэдэй 58 ясли баригдажа байна.

Хлопок тарилгые саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд тушаа зүблөөн

ТАШКЕНТ, ноябриин 17. (ТАСС). Мүнөөдэр Алишер Навоин нэрэмжэтэ оперо ба баледэй Узбекскэ гүрэнэй театрта хлопок тарилгые саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд тушаа зүблөөн нээгдэбэ. Тэрэнэй худэлмэридэ Узбекистанай, Таджикистанай, Азербайджанай, Туркмениин, Казахстанай, Киргизиин, Арменийн 1200 гаран партийна, советскэ худэлмэрилэгшэд, худөө ажахын мэргэжэлтэд, эрдэмтэд, ирригаторнууд, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, түрүү механизаторнууд, суута бригадирнууд ба звеноводууд, худөө ажахын машина бүтээлгын предприятинуудай түлөөлэгшэд хабаадалсажа байна.

Зүблөөнэй худэлмэридэ Таджикистанай ба Узбекистанай колхозууд болон совхозуудаар ябажа ерэһэн, КПСС-эй Центральна Комитедэй нэгэдэхи Секретарь нүхэр Н. С. Хрущев, мүн тэрэшэлэн Компартинуудай Центральна Комитедүүдэй секретарьнууд: Казахстанай—нүхэр П. К. Пономаренко, Узбекистанай—нүхэр А. И. Ниязов, Таджикистанай—нүхэр Б. Г. Гафуров, Азербайджанай—нүхэр И. Д. Мустафаев, Туркмениин—нүхэр С. Бабаев, Киргизиин—нүхэр И. Р. Раззаков, Арменийн—нүхэр С. А. Товмасян; Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр: Узбекскэ ССР-эй—нүхэр У. Ю. Юсупов, Казахска ССР-эй нүхэр Е. Б. Тайбеков, Таджикска ССР-эй—нүхэр Д. Расулов, Туркменскэ ССР-эй —нүхэр Б. Овезов, Киргизскэ ССР-эй—нүхэр А. Суеркулов, Армянска ССР-эй—нүхэр А. Е. Коченян; Казахстанай КП-гэй ЦК-гэй секретарь нүхэр Л. И. Брежнев, СССР-эй үргэн хэрэглэлэй промышленна эд товарнуудай Министр нүхэр Н. С. Рыжов болон бусад хабаадалсана.

Узбекскэ ССР-эй Министрнүүдэй Советэй түрүүлэгшэ нүхэр У. Ю. Юсупов оролтын богонихон үгэ хэлэжэ, зүблөө нээбэ.

Узбекистанай Компартийн ЦК-гэй секретарь А. И. Ниязов «1954—1958 онуудта Узбекскэ ССР-тэ хлопок тарилгые саашадань хүгжөөхэ тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Советэй ба КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолые дүүргэлгын ябаса тухай элидхэл хэбэ.

ТАШКЕНТ, ноябриин 18. (ТАСС). Хлопок тарилгые саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд тушаа зүблөөндэ хабаадагшад мүнөөдэрэй үглөөгүүрһээ хойшо научна эмхи зургаануудай худэлмэритэй танилсаһан, хлопок тарилгын научно-шэнжэлэлгын Бүхэсоюзна институдай Центральна селекционно станцида ошоһон байна.

КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи Секретарь нүхэр Н. С. Хрущев агротехническэ түрүү арганнуудые, тусхайлбал, квадратно-гнездовой аргые хлопок тарилгада нэбтэрүүлхэ тухай, мүн тэрэшэлэн ажал ехэтэй худэлмэринүүдые комплексноор механизацилха ба хлопчатнигай түргэн эдэшэдэг, ургаса ехэтэй сортнуудые бии болгохо тухай станцийн худэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэбэ.

Үдэшын 6 часта Навоин нэрэмжэтэ оперо ба баледэй Узбекскэ гүрэнэй театрта нүхэр Ниязовай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан ээлжээтэ заседани эхилээ.

Таджикистанай компартийн ЦК-гэй секретарь нүхэр Гафуров түрүүлэн үгэ абаба. Таджикска ССР-эй социалистическэ полинуудай ажалшад байгша ондо гүрэндэ хлопок тушааха түсэбөө дүүргэжэ шадахаар үндэр ургаса хуряагаа гэжэ тэрэ хэлэнэ. Хлопчатнигай ургамалай ехэ удхэнөөр ургаһан ба ряд хоорондоо зай багатайгаар таригдаһан ябадал хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаймнай нэгэн байжа, тэрэнние ашаглаһанай ашаар худэлмэридэмнай амжалта туйлагдана. Ургамалнуудые тарилгада квадратно-гнездовой арга хэрэглэхэ ба ряд хоорондонь 45 сантиметр зайтайгаар тариха талаар амжалтатайгаар хэгдэһэн туршалгын үрэ дүнгүүд тухай нүхэр Гафуров хэлэбэ. Таджикска ССР-эй хлопок таригшад ойрын жэлнүүдтэ хлопогые ряд хоорондоо нимэ зайтайгаар хаа хаанагүй шахуу таридаг болохо юм.

Научна эмхи зургаануудаа ба СССР-эй Худөө ажахын министерство түрүү ажахынуудай дүй дүршэлые нулаар шудална, ашаг ехэтэй байһанаа харуулһан агротехническэ шэнэ арганнуудые үйлэдбэридэ зоримгой бэшээр нэбтэрүүлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ.

КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет Таджикска ССР-тэ хлопок тарилгые саашадань хүгжөөхэ ябадал хараалһан шидхэбэри абаа гэжэ саашань нүхэр Гафуров хэлэбэ. Өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, республикын худөө ажахын худэлмэрилэгшэд 1960 ондо гектарһаа 40 центнер хүрэтэр хлопогой ургаса абадаг болохо, энэ шидхэбэреэр тогтоогдоһондо орходоо 1960 ондо гүрэндэ миллион тонно хлопок-сырец тушааха гэһэн уялга абаба.

Ташкентскэ областийн Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалистическэ Ажалай хоёр дахин Герой нүхэр Турсункулов трибуна дээрэ гараба. Хлопчатник тариха агротехникын олон асуудалнуудые научнаар шидхэхэ шухала байһан тухай тэрэ хэлэнэ. Хлопчатнигай ургажа ба эдэшэжэ байһан элдэб үедэ тэрээндэ тэжээл үгэхэ тушаа туһаар гурим тогтооһон хүнүүдэй дүй дүршэл шудалхые хлопогой үндэр ургасын мастер дурадхана. Нүхэр Турсункулов ургасые уһалалгада онсо анхарал хандуулхые, хүрьһэнэй онсо илгаас хараадаа абажа ба ургамалай эрилтэнээ боложо, уһалалгые үнгэргэхэ шухала гэжэ дурадхаба.

Азербайджанска ССР-эй Уджарска районой Микоянай нэрэмжэтэ худөө ажахын артелийн түрүүлэгшэ нүхэр Мамедова, Ташкентскэ областийн «Малек» гэжэ совхозой директор нүхэр Ибрагимов, Узбекскэ ССР-эй Табанжэлэй нэрэмжэтэ совхозой хлопок хуряадаг машинын суута механик-жолоодогшо нүхэр Муратов гэгшэд хлопчатник тарилгые механизацилгын ба тэрэнэй агротехникын хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ зорилгонуудта өөһэдынгөө үгэнүүдые хандуулаа.

Тэрэшэлэн Киргизскэ ССР-эй Араванска районой Молотовой нэрэмжэтэ колхозой бригадир нүхэр Анаров, партийн Кашка-Дарьинска обкомой секретарь нүхэр Курбанов болон бусад үгэ хэлэбэ.

Зүблөөн худэлмэрээ үргэлжэлүүлнээр.

Советскэ артиллериин Үдэр

☆

Генерал-майор В. ЗУБОВ

☆ ☆

Арбан жэлэй саада тээ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар артиллериин Үдэрые һайндэрлэлгэ тогтоогдоһон байна. Энэ бүгэдэарадай һайндэр үнгэрһэн дайнай гайхамшагта үдэрнүүдэй нэгэндэ—1942 оной ноябриин 19-дэ тэмдэглэгдэнэ, Сталинградые баатарлигаар хамгаалжа байһан советскэ сэрэгүүд энэ үдэр контрдобтолгодо ороһон, тэрэнэй эсэстэ 330 мянган хүнһөө бүридэһэн гитлеровецүүдэй бүлэглэл үй бута сохигдоһон юм.

Советскэ арад ба тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд хадаа Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын түүхэтэ шинидхэбэринүүдые, манай гүрэнэй хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлгэдэ, социалистическэ экономикын ба культурын шэнэ дэбжэлтэдэ, ажалшадай материальна болон культурна хэмжээе бүхы талаарань дэшэлүүлгэдэ зорюулагдаһан шинидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ туйлагдаһан шэнэ амжалтануудай оршон байдалда артиллериин Үдэрые энэ жэлдэ тэмдэглэжэ байна. Парти, правительствын зохёоһон ажахын болон культурна байгуулалтын программые СССР-эй ажалшад туйлай ехэ зоригжолтойгоор, патриотизмын үндэр мэдэрэлтэйгээр бэелүүлжэ байна. Зохёон байгуулхы амгалан ажал хэжэ байха зуураа, бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы арадуудтай эбтэйгээр ба хани барисаатайгаар ажаһуухые тэдэнэр халуунаар хүсэнэ. Тиихэтэй хамта советскэ хүнүүд хадаа дэлхэйн шэнэ дай һүжэрөөхэ, СССР-тэ болон арадай демократиин оронуудта эсэргүү дай хэхэ гэһэн, империалистическэ хархис хүсэнүүдэй эрмэлзэлгые хараадаа абангүй байжа шадахагүй юм.

Советскэ Союзай Коммунистическэ парти, Советскэ правительство хадаа арадуудта агуусхэ нангин хэрэг бологшо эб найрамдалай хэрэгые аршалан хамгаалха зуураа манай Эхэ ороной өөрыгөө хамгаалха шадабарие бэхижүүлхэ хэрэгтэ ашхарал ороллолго эсэнэ сусашагүйгөөр гаргана.

Коммунистическэ партиин байгуулһан ба хүмүүжүүлһэн, социалистическэ гүрэнэй дайсадта эсэргүү байлдаануудта хатуужаһан, дайшалхы түрүү техникээр зэбсэглэгдэһэн СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд советскэ хүнүүдэй амгалан ажалые сахин хамгаална. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй шухала хүбинь болоһон советскэ артиллери алдарта дайшалхы түүхэтэй юм. Энэ хадаа 570 гаран жэлэй урда тээ бии болоһон, эртэ урдын ородой зэбсэгүүдэй нэгэниинь болоно.

Зургаан зуун жэлэй турша соо ород арад хадаа харинн булимтарагшадта эсэргүү сүлөөлэлгын үнэн зүб дай нэгэнтэ бэшэ хэһэн юм. Эдэ дайнуудта артиллери ехэ үүргэ дүүргэдэг байгаа.

Советскэ артиллериин, түрүүшын подразделениүүд 1917 оной октябрьда болоһон зэбсэгтэ восстаниин үедэ бии болоо һэн. Тиимэ подразделениүүдэй нэгэн болоһон батареие Петроградай металлическа заводой хүдэлмэриинэд октябриин 24-дэ байгуулһан юм. Тэрэнь Невагай эрьедэ байрлажа, Смольные халхалан хамгаалдаг байгаа, тэндэһээ манай партиин Центральна Комитет зэбсэгтэ восстаниие хүтэлбэрилөө һэн.

Дэлхэй дээрэхи эгээн түрүүшын хүдэлмэриишэн ба таряашанай гүрэниие аршалан хамгаалха үүргэтэй залуу Советскэ Армиин ябаган, морин сэрэгүүдтэй ба бусад частнуудтай нэгэн доро артиллерийскэ частьнууд мүн лэ бүридүүлэн эмхидхэгдэһэн байгаа. Коммунистическэ партии болон Советскэ правительство хадаа артиллерийскэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалгада ба командна артиллерийскэ кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые амжалтатайгаар дабаһан байна. Гражданска дайнай фронтнууд дээрэ артиллерийскэ зэбсэгүүдэй гээлтэ хоролтодо ородогниье һаань, армии нимэ зэбсэгүүдые жэл ерэхэ тудам улам олоор абадаг болоһон байгаа. Гадаадын интервентнүүдтэ ба дотоодын контрреволюцида эсэргүү тэмсэлэй үедэ хүдэлмэриинэд ба таряашадай дундаһаа мэргэжэл ехэтэй дүрбэ мянга шахуу командирнууд-артиллеристнүүд бэлэдхэгдэжэ, фронтдо эльгээгдэбэ.

Гражданска дайниие илалта түгсөөр дүүргэһэнэй һүүлээр, ороной ажалшадые амгалан байгуулалтада эмхидхэхэ зуураа, Коммунистическэ парти хадаа Советскэ үүрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ һуларшагүй анхарал хандуулаа һэн. Тиихэдэ, дайсанай олон тоото авиацитай ба танкнуудтай тэмсэжэ шадаха мүнөө үеын хүсэ ехэтэ артиллериие байгуулга эгээн гол шухала зорилгонуудай нэгэн байһан юм.

Дайнай урда тээхи табанжэлиүүдэй үедэ социализмын материально-техническэ хүсэтэ база байгуулагдажа, манай ороной өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ бүхы шухала нүхэсэл бии болгогдоо. Нэгэдэхи ба хоёрдохи табанжэлиүүдэй туршада бүхы түрэлэй сэрэгүүдые шэнээр зэбсэглэлгэтэй нэгэн доро, манай артиллериин зэбсэгүүд үндэһөөрөө хубилаа. Манай арми зенитнэ, танкова ба танкда эсэргүүсэхэ шэнэ янзын артиллерийскэ буунуудаар зэбсэглэгдэдэг болоһон байна. Дивизионно артиллериич шанарынь һайжараа, ехэ ба онсо ехэ хүсэтэй буунууд бии болоо. Артиллерийскэ буунууд морёор нэрэгдэдэг байһанаа механизировалэгдээ. Тагнуул хэлгын ба мэргэнээр буудалга хангаха эрхим приборнуудые артиллеристнүүд абаа. Бэлигтэй конструкторнууд Социалистическэ Ажалай Геройнууд В. Г. Грабин, Ф. Ф. Петров, Б. И. Шавырин болон бусад советскэ түрүү наукын ба техникын амжалтануудые хэрэглэн, артиллерийскэ эрхим һайн зэбсэгүүдые байгуулаа.

Бүхы түрэлэй сэрэгүүдые тэнсүүлэн тааруулжа хүгжөөхые советскэ сэрэгэй наука саг үргэлжэ эридэг байгаа. Тэрэ хадаа авиацида ба танкнуудта онсо анхарал хандуулаад, харин мүнөө үеын дайнда артиллериин дүүргэхэ үүргые доошолуулдаг буржуазна сэрэгэй теориинуудай үндэһэгүй буруу байһые элиншлээ. Тиин дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадаһан бүхы арминуудһаа Советскэ Армии эгээн түгэлдэр хүсэтэ артиллеритэй байгаа.

Социализмын ороной дайсад хадаа манай артиллериин һүртэ буудалгые бэсэрээ нэгэтэ бэшэ үзэһэн юм. Манай артиллери Хасан нуурай ба Халхын голой дэргэдэ японско империалистнуудые бута сохилгодо хабаадаһан, Карельскэ шэлэ дээрэ «Маннергеймын линиин» бэхижүүлгэнүүдые 1940 ондо үй бута сохиһон байна.

Советскэ артиллериин дайшалхы үндэр шанарынь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай үедэ онсо ехээр харагдаба. Гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүү байлдаануудта, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бусад сэрэгшэдтэл адлаар, артиллеристнүүд Эхэ ороноо эрэлхэг зоригтойгоор, шадамараар хамгаалагшад байһанаа харуулаа, инаг Эсэгэ ороныгоо аша туһын түлөө, бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй аша туһын түлөө олон тоото дайшалхы габьяануудые гаргаа. Дайнай бүхы шатануудта, бүхы элдэб янзын байлдаануудта советскэ артиллери хадаа дайсанай танкнуудые, авиацие ба хүнүүдые угаа ехэ гээлтэ хоролтодо оруулдаг байгаа.

Ленинградска фронтын эрэлхэг зоригто артиллеристнүүд хадаа бүхы Европоһоо суглуулан асарагдаһан холо буудадаг ехэ буунуудһаа бүридүүлэгдэһэн дайсанай артиллерийскэ хүсэтэ бүлэглэлдэ эсэргүү тэмсэл хоёр жэл хахад шахуу саг соо хэһэн байна. Морягуудтай ба бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй хамтадаа Севастополие хамгаалхадаа, манай артиллеристнүүд гитлеровецүүдтэ ехэ гээлтэ хоролто ушаруулаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай түрүүнын үедэ Киев, Минск, Ленинград, Москва, Воронеж, Сталинград шадар болоһон шэрүүн шанга байлдаануудта, мүн бусад байлдаануудта советскэ артиллериин һомоцуудта дайрагдан дайсанай олон зуугаад мянган солдадууд ба офицернүүд үгы хэгдэбэ. Эдэ байлдаануудта артиллери хадаа Советскэ Армиин сохилтын гол хүсэн гэһэн нэрые абаха ёһоороо абаһан байна.

Дайнай үедэ, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд хадаа дайсанай схээр бэхижүүлэгдэһэн ба гүнзэгыгөөр эшелонированна хамгаалалгын полосануудые сүмэ сохилтотойгоор добтолгын олон ехэ ехэ байлдаануудые хэһэн юм. Эдэ бэхижүүлгэнүүдые бута сохилгодо советскэ артиллери шинидхэхы үүргэ дүүргэһэн байгаа. Дайнай һүүлиин хоёр жэлэй туршада манай сэрэгүүд ехэ ехэ добтолгонуудые хэхэдээ участогай нэгэ километртэ юрэ 200—300 ехэ буу ба миномёт табидаг байгаа.

1945 оной эхээр, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Балтийска далайһаа Карпат хүрэтэрхи бүхы фронт дээрэ дайсанда үзэгдөө дуулдаагүй ехэ хүсэтэй сохилтонуудые хэһэн юм. 1.200 километрын фронт дээрэ хэдэн жэлэй туршада дайсанай байгуулһан бэхижүүлгэнүүд һамна бута сохигдоһон байгаа.

Үндэр шанартай зэбсэгүүдтэй байһан, нэн түрүүндэ советскэ артиллеристнүүдэй эрэлхэг зоригтойгоор, шадабаритайгаар тэмсэһэн дээрэһээ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнда манай артиллери элитэ ехэ амжалтануудые туйлаһан байна. Манай Эхэ ороной дайсадта эсэргүү шэрүүн шанга байлдаануудта, артиллеристнүүд ба миномётчигууд угаа ехэ баатаршалга, эрэлхэг габьяа гаргаа. Тэдэнэр Москва, Сталинград шадар, мүн Курска шадар болоһон ба бусад ехэ ехэ байлдаануудта баатарлиг габьяа олоор харуулдаг байгаа. Бүхы байлдаануудта коммунистнууд болон комсомолецууд эрэлхэг зоригой үльгэр жэшээе ходоодоо харуулдаг байһан юм.

Сержант И. Ермак Кавказай уула хадада 76-миллиметрын ехэ буугай командирай тушаал даажа, өөрынгөө дайшалхы зам эхилһэн байгаа. Тэрэ хадаа Курска шадар дайлалдаа, Белгородто түрүүшүүлтэй хамта ороһон, бүһэлэгдэһэн дайсанай Корсунь-Шевченковск ба Яссы- Кишинев шадар бүһэлэгдэһэн дайсанай бүлэглэлнүүдые бута сохилгодо хабаадалсаһан байна.

Олон мянгаад бусад расчёдуудтай хамтадаа, ахалагша сержант Родионовой командалдаг 76-миллиметрын пушкын расчёт дайсанай Одер дээрэ байгуулһан бэхижүүлгэнүүдые абалгын, мүн Берлиниие эзэлхэ үедэ һүртэ буудалганууде хэдэг байгаа. Бүхы дайнай туршада, энэ буу 6.204 километрын дайшалхы зам ябажа гараа, дайсад руу 3.969 һомо буудаа, 33 танк, 21 самоходно ехэ буу, 77 пулемёт, 14 ехэ буу, 17 миномёт, 74 автомашина, дайсанай 752 солдадууд ба офицернүүдые үгы хээ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай үедэ, советскэ артиллеристнүүд-генералнууд ба офицернүүд олон тоото артиллериие залан ударидаха талаар эрхим жэшээ, буудалгын ехэ мэргэжэл, бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй харилсаа холбоотойгоор байлдаа хэхэ шадабари харуулаа. Артиллерийско-буудалгын хэрэгэй бодото мастернууд байһанаа тэдэнэр гэршэлээ.

Гитлеровскэ булимтарагшадтай тэмсэһэн жэлнүүдтэ дайсадта эсэргүү байлдаануудта эрэлхэг зоригба баатаршалга гаргаһанай түлөө олон зуу мянган артиллеристнүүд Советскэ Союзай орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа. Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ 1.677 артиллеристнүүдтэ ба миномётчигуудта олгогдоо, тэдэнэй диилэнхи олонхинь—коммунистнууд болон комсомолецууд юм.

Гражданска дайнай үедэ легендарна военачальник В. И. Чапаевай дивизидэ артиллериие командалһан Советскэ Союзай Герой, артиллериин генерал-полковник Н. М. Хлебников гэхэ зэргын артиллеристнүүдэй аха үетэнэй түлөөлэгшэд, мүн Советскэ Союзай хоёр дахин герой А. П. Шилин гэхэ зэргын октябриин хойто тээхи үетэнһөө урган гараһан офицернүүд геройнуудай алдарта бүлэгтэ ороно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай үедэ, советскэ арад бүхы шухала юумээр өөрынгөө сэрэгшэдые хангаа. Социалистическэ промышленность түрүү зэргын артиллерийскэ зэбсэгүүд ба һомо хэрэгсэлнүүдые фронтдо хүсэд хүрэхөөр үгэдэг байгаа.

Мүнөө дайнай хойто тээхи үедэ, эб найрамдалай политикые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын эдэбхитэйгээр ба оролдосотойгоор ябуулжа байбашье, США түрүүтэй зарим гүрэнүүдэй агрессивнэ этэгээдүүд дэлхэйн шэнэ дайнда бэлэдхэлые элитээр ябуулжа байна. Тиимэһээ бидэнэр ороныгоо өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ, тэрэнэй хилэнүүдэй аюулгүй байдал хангаха тухай мартанагүйбди.

Промышленностиие, наука ба техникые хүгжөөхэ талаар советскэ хүнүүдэй туйлаһан һүүлшын эгээн шэнэ туйлалтануд хадаа бүри һайн шанартай дайшалхы шэнэ зэбсэгүүдые Советскэ Армиин бүхы түрэлэй сэрэгүүдтэ, тэрэ тоодо артиллеридэ үгэхэ арга олгобо. Мүнөө манай артиллери өөрынгөө буудалгын хүсэ шадалые нилээд ехэ болгобо, дайнай хойто тээхи үеын шэнэ туйлалтануудые хараадаа абалсахада, тэрэнь мүнөө үеын дайнай эрилтэнүүдые бүрин харюусана. Энэнь мүнөө үеын байлдаанда артиллериин үүргэ ба удхашанарые дээшэлүүлээ, частьнуудай болон подразделениүүдэй дайшалхы бэлэдхэлэй талаар бүри орёо зорилгонуудые табяа.

Мүнөө комсомолецуудай ба союзнабэшэ залуушуулай дундаһаа шэнэ нэмэлтэ советскэ артиллеристнүүдэй зэргэдэ ерэжэ байна. Мүнөөнэй орёо бэрхэ артиллериие ба тэрэниие залан ударидаха түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые амжалтатайгаар шудалхаар яһала һайн бэлэдхэлтэй, дунда эрдэмтэй залуушуул артиллерийскэ училищинуудта абтаһан байна. Энэ хадаа офицернүүд ба сержантнууд-артиллеристнүүдтэ, артиллерийскэ частьнуудай партийна болон комсомольско организациинуудта ехэ уялгануудые даалгана. Залуушуулай түрүүн алба хэжэ байгшадтай хамтадаа дайшалхы техникые богонихон саг соо һайнаар шудалха ба байлдаанай ямаршье эрхэ байдалда тэрэниие үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ шадаха ябадал туйлаха шухала.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын анхарал оролдолгын ашаар, манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд зохёон байгуулхы амгалан ажалаймнай найдамтай түшэг тулгуури болоо гэжэ СССР-эй ажалшад мэдэнэ.

Улан-Удэ станциин паровозно-депогой эрхим слесарь В. Нагайцев табанжэлэйгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шинидээд, эдэ үдэриүүдтэ бүтээсээ нилээд дээшэлүүлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь В. Нагайцев ажаллажа байна.

З. Веснинагай фото.

КЯХТЫН АЙМАГТА

ИЛЬИЧЫН ЛАМПОЧКА НОСОБО

Ульяновай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүд колхозойнгоо шэнэ электростанциин барилгые дүүргэжэ, һаяхан ашаглалгада оруулаа.

Мүнөө колхознигуудай гэр бүхэндэ Ильичын лампочка носоно. Мүн колхозой центр шадар байрлаһан малай фермэ, гүүртэнүүд тэрэнэлэн электрын галаар тэрэлтүүлэгдээ.

Колхозой ургажа байһан центр—Зарубино тосхон гүйсэд радиофицировалэгдэһэн байна.

Колхозой центрые электрификацилха, радиофикацилха хэрэгтэ аймагай хэлхеэ холбооной конторын хүдэлмэрилэгшэд, механик нүхэр Устьянцев ехэхэн туһаламжа үзүүлээ.

ШАГНАЛДА ХҮРТЭБЭ

Комбайнернууд Г. Самойлов, Б. Габдрахманов, Ц. Цыренов, Б. Аюшеев, Д. Дансарунов, А. Савичев гэгшэд Погранична МТС-эй бии болгогдоһонһоо хойшо таһалгаряагүй хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр жэлһээ жэлдэ ажалай һайн амжалта туйлана, горючи болон түрхихэ материал, мүн хүдөө ажахын машинануудые заһабарилгада гаргагдахаар хараалагдаһанһаа бэшэ ушарнуудта, бүхы сүүдүүдтэ хэрэгүүдые шүүжэ шинидхэлгэ арадай заседательнуудай хабаадалгатайгаар хэгдэнэ».

Тингэжэ, СССР-эй бүхы сүүдтэ, арадай сүүдһээ Верховно Сүүд хүрэтэр коллегиальнаар гэхэ гэ, али саг үргэлжын нэгэ судья (сүүдэй түрүүлэгшэ), мүн арадай хоёр заседательнуудай хабаадалгатайгаар уголовно ба гражданска бүхы хэрэгүүд харагдадаг байна.

Саг үргэлжын судьянар гээшэ һунгагдаһан туушаалта шюурнууд мүн. Арадай сүүдэй арадай заседательнууд, мүн лэ арадай судьянартал адли бүгэдэннитын, тэгшэ ба сэхэ һунгуулнин эрхые үндэһэ болгон, нюуса голосованяар гурбан жэлэй болзороор тус районой гражданнуудаар һунгагдаха байна.

Сүүдүүдтэ хабаадахын тулада арадаар һунгагдаһан арадай заседательнууд хадаа сүүдтэ списогэй ёһоор, ээлжээгээр ерэжэ гэхэ гэ, али жэл соо 10-һаа олон бэшэ үдэр сүүдүүдтэ хабаадалсажа, өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэхэ байна. Тинбэшье, зарим ушарта арбанһаашье оло дахин хабаадалсажа болохо ёһотой. Сүүдтэ өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ байһан арадай заседательнууд сүүдэй түрүүлэгшэтэй—арадай судьятай аб адли эрхэтэй байдаг юм.

Сүүдтэ шүүжэ шинидхэгдэжэ байһан бүхы асуудалнууд сүүдэй гэшүүдэй юрын олопхи голосоор шинидхэгдэдэг. Сүүдэй түрүүлэгшын (судьягай) голос арадай заседателиин голосһоо яахадаашье булюу бэшэ байдаг юм. Хэрбээ судьягай һанамжын заседательнуудайнгаа һанамжаһаа ондоо байгаа һаань, тэдэ хоёр заседательнуудай һанамжа сүүдэй гаргаһан приговор гү, али шинидхэбэри гэжэ тоологдохо ёһотой.

Хэрбээ арадай судьягай ойро зуураар (үбшэнэй шалтагаар, амаралта, районһоо үни удаанаар командировкодо гаралга) үгы байбалынь ажалшадай депутадуудай районно гү, али городской Совет хадаа арадай заседательнуудай али нэгэндэ судьягай уялга даалгадаг байна.

Сүүдтэ хабаадажа байха үедэнь арадай заседательнуудай салин хүлһэнинь түлэгдэдэг. Тэдэнэр энэ үедөө предприятинуудта, эмхи зургаануудта, колхозуудта хэжэ байһан хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэдэг юм.

Арадай заседателиин өөрынгөө уялгые дүүргэхын тулада сүүдтэ ошоходонь һаад тойбо үзүүлһэн нюурнууд уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха байна.

Судебнэ системые нигэжэ сэхэ шүүд, бодото демократизмын үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэһэн ябадал буржуазна нэгэшье гүрэндэ байхагүй.

Буржуазна ороноуудай сүүдүүд ажалшадые хайра гамгүйгөөр дарладаг, дарлагша ангинуудай засагые бэхижүүлдэг, баяшуулай эрхые хамгаалгын зэбсэг байдаг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ.

Арадай түлөөлэгшэдые сүүдүүдтэ хабаадуулдаг тухай, буржуазна ороноудта сүүдэй демократическаар ябуулагдадаг тухай үгэнүүд хадаа хоорһон хубхай мэхэ мүн. Үнэнтэ дээрээ тэндэ арад зон сүүдэй ажалябуулгада оройдоошье хабаадаганагүй. Тэндэхи сүүдүүд баяд ноёдһоо бүридхэгдэдэг юм.

Хаанта Россин буржуази-помещигүүдэй сүүд хадаа «арадай түлөөлэгшэд»—присяжна заседательнуудсүүдүүдтэ хабаадуулжа, судебнэ системэ демократическа болгогдоо гэжэ арад зонние мэхэлхые һэдэһэн байгаа. Ородой литературын классигууд Л. Н. Толстой, А. П. Чехов болон пролетарска агуухэ уранзохёолшо Максим Горький гэгшэд революциин урда тээхи Россин сүүдүүдэй худал, хуурмаг байһаниие, нюур сахидагынь өөһэдынгөө зохёолнуудсоо уран бэрхээр, этигэмээр, тон хүсэтэйгөөр элирүүлэн харуулһан байна. Присяжна заседательнуудай баяшуулай аша туһада үнэн сэхээр алба хэдэг байһыень ородой агуухэ эдэ уранзохёолшод элсэр харуулаа.

Присяжна заседательнуудые арад зоной түлөөлэгшэд гээшэ гэжэ хаанта правительствын хэды хэлэбэшье һаань, тэдэнэрэй ангиин нюур элитээр харагдаһан байгаа.

Городуудта ажаһуудаг присяжна заседательнууд хадаа һуужа байһан газар нютагһаа дулдыдан 500-һаа 2 мянга хүрэтэр түхэриг эзэ зөөритэй гү, али нэгэ жэл соо алба хэлгэнээ 400—1000 түхэриг өөдошо бэшэ олзо оруулдаг нэгэдэхи ба хоёрдохи гильдиин купецүүд байдаг һэн. Тиихэдэ хүдөө нютагуудта имагтал нюдарган баяшуул присяжна заседательнуудаар һунгагдаха эрхэтэй байһан юм.

Теэд, ангиингаа составаар ингэжэ ехээр хизаарлагдажа томилогдоһон присяжна заседательнууд сүүдэй шинидхэбэрээ гаргаха асуудалдань тон өөдэгүйхэн эрхэтэй байгша һэн. Тэдэнэр гансахан гэмнэгдэгшэ «заметэй» гү, али үгы гү гэһэн асуудал шинидхэдэг байгаа. Тиихэдэ зэмэ хэнээлтэ тухай ба бусад бүхы асуудалнуудые судья шинидхэдэг байгаа.

Присяжна заседательнуудай хабаадалгатайгаар ябуулагдадаг сүүд имагтал буржуази болон помещигүүдэй аша туһые хамгаалдаг байһан юм. Тэрэнэй ондоошье байха аргань үгы даа. Юундэб гэхэдэ, присяжна заседательнууд арад зоноор һунгагдадаггүй, харин чиновникнууд болон зонхилхы ангинуудһаа бүридэһэн тусхай комиссаар томилогдодог байгаа. Тэдэнэй дунда худэлмэриишэд бүришье томилогдодоггүй һэн.

Тиихэдэ бодото арадай социалистическэ демократиин мандаһан манай орон дотор арадай заседательнуудаар түрүү худэлмэриишэд, колхознигууд, советскэ арадай интеллигенциин түлөөлэгшэд һунгагдадаг байна.

Мүнөө ороноймнай олон нютагуудта һунгуулиин урда тээхи суглааануудһунгагшадай политическэ эдэбхитэй оршон байдалда үнэргэгдэжэ эхилээ. Эдэ суглааануудта хабаадагшад арад зоной этигэл найдабариие үйлэ сэхэ ажалаараа дүүргэжэ шадаха, эрхим түрүү хүнүүдээ арадай судьянарай болон заседательнуудай кандидадаар дэбжүүлнэ.

Курумканай аймагай хэлхеэ холбооной конторын коллективэй гэшүүд ажалшадай дунда хүндэтэй болоһон, түрүү худэлмэриишэн нүхэр Петр Иванович Залуцкие арадай заседательда кандидадаар дэбжүүлээ. Мүн тус аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизацин өөрынгөө эдэбхитэй коммунист агитатор, колхозойнгоо ахалагша бухгалтер Намсарай Чимитовые арадай заседательда кандидадаар дэбжүүлһэн байна. Тиихэдэ, Кабанскын аймагай Каменска дунда һургуулиин багшанарай коллектив мэргэжэлтэй багша нүхэр Ефрем Филиппонэй кандидатурые арадай заседательда һунгагдаха кандидадаар нэгэн дүүгаар дэбжүүлбэ.

Арадай сүүдүүдые—арадай судьянарые болон арадай заседательнуудые һунгаха һунгалта болбол советскэ арадай морально-политическэ нэгэдэлэй бата бэхи байһаниие дахинаа харуулхань.

И. Шишуев РСФСР-эй Верховно сүүдэй ахалагша консультант.

АГИТАТОРТА ТУҺАЛАМЖА

Арадай заседательнууд

Советскэ судебнэ системын шухала принципынь хадаа сүүдүүдэй һунгагдадаг ба сүүдэй худэлмэридэ ажалшадай олоороо хабаадалсадаг ябадал болоно. Советскэ засагай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн энэ принцип бэелүүлэгдэнэ.

Владимир Ильич Ленин сүүдтэ ажалшан арадые олоорнь хабаадуулха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулан, бүри 1918 оной мартда болоһон ВКП(б)-гэй VII съезд дээрэ иигэжэ хэлээ һэн: «Бидэнэр өөһэдөө сүүдлэхэ ёһотойбди. Гражданин бүхэн сүүдтэ болон ороноо хүтэлбэрилгэдэ хабаадаха уялгатай. Гүрэнөө хүтэлбэрилгэдэ бүхы ажалшадые хабаадуулга манда угаа шухала болоно». (Ленин, Зохёолнууд XXVII, нюур 111).

В. И. Ленинэй эдэ заабаринууд советскэ судебнэ системэдэ бэелүүлэгдэжэ байна.

Сүүдэй ажал-ябуулгада гражданнуудай хабаадаха принцип СССР-эй Конституциин 103-дахи статья соо хуулита ёһоор батадхагдаһан байна. Тэрээн соо нигэжэ хэлэгдэнэ: «Хууляар тусхайлан хараалагдаһанһаа бэшэ ушарнуудта, бүхы сүүдүүдтэ хэрэгүүдые шүүжэ шинидхэлгэ арадай заседательнуудай хабаадалгатайгаар хэгдэнэ».

Тингэжэ, СССР-эй бүхы сүүдтэ, арадай сүүдһээ Верховно Сүүд хүрэтэр коллегиальнаар гэхэ гэ, али саг үргэлжын нэгэ судья (сүүдэй түрүүлэгшэ), мүн арадай хоёр заседательнуудай хабаадалгатайгаар уголовно ба гражданска бүхы хэрэгүүд харагдадаг байна.

Саг үргэлжын судьянар гээшэ һунгагдаһан туушаалта шюурнууд мүн. Арадай сүүдэй арадай заседательнууд, мүн лэ арадай судьянартал адли бүгэдэннитын, тэгшэ ба сэхэ һунгуулнин эрхые үндэһэ болгон, нюуса голосованяар гурбан жэлэй болзороор тус районой гражданнуудаар һунгагдаха байна.

Сүүдүүдтэ хабаадахын тулада арадаар һунгагдаһан арадай заседательнууд хадаа сүүдтэ списогэй ёһоор, ээлжээгээр ерэжэ гэхэ гэ, али жэл соо 10-һаа олон бэшэ үдэр сүүдүүдтэ хабаадалсажа, өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэхэ байна. Тинбэшье, зарим ушарта арбанһаашье оло дахин хабаадалсажа болохо ёһотой. Сүүдтэ өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ байһан арадай заседательнууд сүүдэй түрүүлэгшэтэй—арадай судьятай аб адли эрхэтэй байдаг юм.

Сүүдтэ шүүжэ шинидхэгдэжэ байһан бүхы асуудалнууд сүүдэй гэшүүдэй юрын олопхи голосоор шинидхэгдэдэг. Сүүдэй түрүүлэгшын (судьягай) голос арадай заседателиин голосһоо яахадаашье булюу бэшэ байдаг юм. Хэрбээ судьягай һанамжын заседательнуудайнгаа һанамжаһаа ондоо байгаа һаань, тэдэ хоёр заседательнуудай һанамжа сүүдэй гаргаһан приговор гү, али шинидхэбэри гэжэ тоологдохо ёһотой.

Хэрбээ арадай судьягай ойро зуураар (үбшэнэй шалтагаар, амаралта, районһоо үни удаанаар командировкодо гаралга) үгы байбалынь ажалшадай депутадуудай районно гү, али городской Совет хадаа арадай заседательнуудай али нэгэндэ судьягай уялга даалгадаг байна.

Сүүдтэ хабаадажа байха үедэнь арадай заседательнуудай салин хүлһэнинь түлэгдэдэг. Тэдэнэр энэ үедөө предприятинуудта, эмхи зургаануудта, колхозуудта хэжэ байһан хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэдэг юм.

Арадай заседателиин өөрынгөө уялгые дүүргэхын тулада сүүдтэ ошоходонь һаад тойбо үзүүлһэн нюурнууд уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха байна.

Судебнэ системые нигэжэ сэхэ шүүд, бодото демократизмын үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэһэн ябадал буржуазна нэгэшье гүрэндэ байхагүй.

Буржуазна ороноуудай сүүдүүд ажалшадые хайра гамгүйгөөр дарладаг, дарлагша ангинуудай засагые бэхижүүлдэг, баяшуулай эрхые хамгаалгын зэбсэг байдаг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ.

Арадай түлөөлэгшэдые сүүдүүдтэ хабаадуулдаг тухай, буржуазна ороноудта сүүдэй демократическаар ябуулагдадаг тухай үгэнүүд хадаа

КЯХТЫН АЙМАГТА

ИЛЬИЧЫН ЛАМПОЧКА НОСОБО

Ульяновай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүд колхозойнгоо шэнэ электростанциин барилгые дүүргэжэ, һаяхан ашаглалгада оруулаа.

Мүнөө колхознигуудай гэр бүхэндэ Ильичын лампочка носоно. Мүн колхозой центр шадар байрлаһан малай фермэ, гүүртэнүүд тэрэнэлэн электрын галаар тэрэлтүүлэгдээ.

Колхозой ургажа байһан центр—Зарубино тосхон гүйсэд радиофицировалэгдэһэн байна.

Колхозой центрые электрификацилха, радиофикацилха хэрэгтэ аймагай хэлхеэ холбооной конторын хүдэлмэрилэгшэд, механик нүхэр Устьянцев ехэхэн туһаламжа үзүүлээ.

ШАГНАЛДА ХҮРТЭБЭ

Комбайнернууд Г. Самойлов, Б. Габдрахманов, Ц. Цыренов, Б. Аюшеев, Д. Дансарунов, А. Савичев гэгшэд Погранична МТС-эй бии болгогдоһонһоо хойшо таһалгаряагүй хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр жэлһээ жэлдэ ажалай һайн амжалта туйлана, горючи болон түрхихэ материал, мүн хүдөө ажахын машинануудые заһабарилгада гаргагдахаар хараалагдаһанһаа бэшэ ушарнуудта, бүхы сүүдүүдтэ хэрэгүүдые шүүжэ шинидхэлгэ арадай заседательнуудай хабаадалгатайгаар хэгдэнэ».

Тингэжэ, СССР-эй бүхы сүүдтэ, арадай сүүдһээ Верховно Сүүд хүрэтэр коллегиальнаар гэхэ гэ, али саг үргэлжын нэгэ судья (сүүдэй түрүүлэгшэ), мүн арадай хоёр заседательнуудай хабаадалгатайгаар уголовно ба гражданска бүхы хэрэгүүд харагдадаг байна.

Саг үргэлжын судьянар гээшэ һунгагдаһан туушаалта шюурнууд мүн. Арадай сүүдэй арадай заседательнууд, мүн лэ арадай судьянартал адли бүгэдэннитын, тэгшэ ба сэхэ һунгуулнин эрхые үндэһэ болгон, нюуса голосованяар гурбан жэлэй болзороор тус районой гражданнуудаар һунгагдаха байна.

Сүүдүүдтэ хабаадахын тулада арадаар һунгагдаһан арадай заседательнууд хадаа сүүдтэ списогэй ёһоор, ээлжээгээр ерэжэ гэхэ гэ, али жэл соо 10-һаа олон бэшэ үдэр сүүдүүдтэ хабаадалсажа, өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэхэ байна. Тинбэшье, зарим ушарта арбанһаашье оло дахин хабаадалсажа болохо ёһотой. Сүүдтэ өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ байһан арадай заседательнууд сүүдэй түрүүлэгшэтэй—арадай судьятай аб адли эрхэтэй байдаг юм.

Сүүдтэ шүүжэ шинидхэгдэжэ байһан бүхы асуудалнууд сүүдэй гэшүүдэй юрын олопхи голосоор шинидхэгдэдэг. Сүүдэй түрүүлэгшын (судьягай) голос арадай заседателиин голосһоо яахадаашье булюу бэшэ байдаг юм. Хэрбээ судьягай һанамжын заседательнуудайнгаа һанамжаһаа ондоо байгаа һаань, тэдэ хоёр засед

Шэнэ, түрүү арганууудые хэрэглэжэ, нарин ба нарибтар нооһотой хонидые олоор үсхэбэрилэе!

Арга боломжонуудаа хэрэглэнэгүйбди

Арадай ажахыда шухала хэрэгтэй нарин ба нарибтар нооһотой хонидые Сибириин болон Байгал шарай районуудта олоор үсхэбэридэг болохо тухай парти, правительство тусхай шиидхэбэри гаргадаг, гансашье бидэнэр, хонишодой ошо, харин хүдөө ажахын бүхы хүмүүнэрилэгшэдэй урда тон хүндэтэй зорилго табиба.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар олмуулхэ арга боломжо манда бий. Хүсэд бии. Илангаяа Зэдын аймагта, шэмэ һайнтай хужарлиг нооһотой бэлшээринүүдээрээ мэдэгдэ болоһон манай Борьсогой үргэн нутаг тала дайдада ашаг ехэтэй хонидые олоор үсхэбэрилхэдэ тон хорамжатай юм. Гэбэшье, манай колхоз хони үсхэбэрилхэ арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэжэ шадагүй. Энэ юун дээрэһээ харагдаа гэхэдэ, Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхиднай хони үсхэбэрилхэ талаар манай колхозһоо бүрэн туйлалтануудаараа һураггүй дээ. Манай колхоздо хонидой тоо толгой удаанаар олошорно, нооһо хайшалга өөдтэйгөөр дээшэлнэгүй. Арбэ нёдондо 7300 гаран хонидтой байһан һаа, энэ жэлэй октябриин эхэ арайхан гэжэ 7800 гаран хонитой болоһон байнабди. Бүхы хонинһоо нооһо хайшалалга ямар нэгэн зуугаад килограммаар нэмэгдэн байна. Нёдондо хонин бүрһөө дунда зэргээр 1,17 килограмм нооһо хайшалһан аад, энэ жэлдэ үшөө багыс—1,08 килограмм хайшалһан байнабди. Иигээд байһаа хони үсхэбэрилгэһөө мүртэй ашаго доход абаагүйбди.

Малажалай олзо доход ехэтэй болбари болохо хони үсхэбэрилгэ манай колхоздо яахадаа удаанаар ургэжэнэб гэхэдэ, түбхын түрүүндэ, энэ һалбариие хүргөөлгэдэ ехэ анхарал оролдолго гаргагдаагүй. Энэ талаарһаа боложо хонид олоороо һуйарна, илангаяа хурьгад үбэлжэлгэн үедэ олоороо гарзална. Энэ жэлдэ үбһэ тэжээл багатайбди. Мүн эн урдынхидаа адли үбэлжэлгын үедэ хонидоо адуулха хэрэгтэй болобо. Хонидой байранууд һайн гэхын аргада. Типовой байранууд үсөөнөөр баригдана.

Наукын туйлалтанууд болон түрүүшүүлэй дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ, юрэнхыдөөл хони үсхэбэрилгын культурые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ манай колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй хүсэд анхаралаа хандуулдаггүй байһаниинь гэмшэлтэй. Хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ арга хэрэглэгдэбэшье, энэ шухала кампани дутуу ядуугаар, сохэхэн дутагдалнуудтайгаар үнгэргэгдэдэг. Мүн хурьгадые түлжүүлгын түрүү — кошарно-базова арга хэрэглэгдэжэ эхилһэн аад, зоотехническэ заабаринууд сахигдадаггүй.

Ойрын хэдэхэн жэл соо хонидойнгоо тоо толгойе нилээд олошоруулха арга манда хүсэд бии гэжэ дахин дабтанаб. Гансал хүсэл оролдолго гаргаха, хонишодой дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха хэрэгтэй. Арга боломжонуудай ехэ байные би өөрынгөө хүдэлмэрийн жэшээ дээрэһээ ойлгооб. Хори гаран жэлдэ хонишоноор хүдэлмэрилхэ зуураа, бүхы оролдолгоёо гарган ажаллажа, хурьга абаха түсэбөө жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэгби. Һүүлэй жэлнүүдтэ 100 эхэ хонин бүрһөө 110—115—120 хурьга абажа байгааб. Энэ жэлдэ 760 эхэ хонидые даажа байгаад, 100 хонин бүрһөө 115 хурьгадые абажа түлжүүлээб. Тиигээд энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүрһөө мүн лэ 115—120 хурьга абаха зорилготой ажаллажа байнаб. Хонидоо энэ үбэлдөө, ерэхэ хабартаа эртэ хурьгалуулхам. Бултадаа искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнхэй.

Һаяхан би малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ ошожо ерээб. Хони үсхэбэрилгые хүргөөхэ тухай асуудалда зүблөөндэ хабаадагшад гол анхаралаа хандуулһан байна.

Саашадаа манай колхозой зорилго юуб гэхэдэ, өөһэдтөө байһан ехэ арга боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэжэ, хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулхын, тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө шанга тэмсэл хэлгэ болоно.

Ханда Тубанова, Зэдын аймагай, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой отарые даагша.

Кяхтын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хонишоноор 15 жэл соо хүдэлмэрилжэ байһан Гындэн Бальбурович Санжиев жэл бүри һайн амжалта туйладаг юм. Энэ жэлдэ тэрэ 100 эхэ хонин бүрһөө 112 хурьга абажа түлжүүлээ.

Оролдосотойгоор хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө энэ түрүү хонишон үнгэрһэн жэлдэ ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 19 хони абаа һэн. Энэ жэлдэ нүхэр Санжиев мүн ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 21 хони абаха болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Б. Санжиев.

З. Веснинагай фото.

Выставкэ дээрэ юу харааби б

(Иволгын аймагай "Улаан Оронго" колхозой хониной-товарна фермые даагша Долгор Тарбасвагай хөрөөнһөө)

Үнгэрһэн намартаа би Москва ошожо, хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэ хаража ерэбэб. Тэндэ хараһан үзэһэнөө тоолохо болоо һаа, барагдашагүй олон. Би хонишон хүн хадаа «Малажал» гэжэ айхабтар ехэ навильоной хони үсхэбэрилгын залые илангаяа ехээр һонирхон хараһан байнаб. Энэ зал соо хорёод стенднүүд ороной түрүү хонишодой туйлаһан амжалтануудые харуулна. Илангаяа нарин нооһотой хонидые үсхэбэрилхэ талаар Ставропольско хизаарай хонишодой туйлаһан гайхамшагта амжалтанууд, тэдэнэй түрүү дүй дүршэл намайс ехээр һонирхуулаа. Энэ хизаарай колхозууд болон совхозууд мүнөө хоннинһоо дунда зэргээр 5, 2 килограмм нооһо хайшална.

Нэгэ стенддэ манай Сибириин шэрүүн хүйтэн уларилда дадамхай алтайска үүлтэрэй хонидые яажа бии болгоһон тухай хэлэгдэнэ. Эндэ Алтайска хизаарай Рубцовско районой «Страна Советов» гэжэ колхозой жэшээ дээрэ хизаарта хони үсхэбэрилгын ямараар хүргэжэ байһан тухай харуулагдана. Энэ колхоз 1953 ондо хонин бүрһөө дунда зэргээр 6,38 килограмм нооһо хайшалаа.

Выставкэ дээрэ хэдэ хэдэн үүлтэрэй хонид, ороной түрүүшүүлэй туйлалтанууд олоор харуулагдана. Түрүү хонишод яагаад эрхим амжалта туйланаб гэхэдэ, наукын һүүлэй үеын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй хэрэглэдэг арганууdые ажал хүдэлмэридөө саг үргэлжэ нэбтэрүүлнэ.

Бидэнэр хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ ошожо, нилээд олон юумэнүүдые ойлгожо, мэдэжэ ерэһэн байнабди. Энээнние ажалдаа хэрэглэхэбди.

Энэ жэлдэ манай фермын хонишод муу бэшээр хүдэлмэрилжэ гараа. 100 эхэ хонин бүрһөө 93 хурьга абажа, хонидойнгоо тоо толгойе 5600 болгохо түсэбөө дүүргээбди. Зарим хонишод, жэшээлхэдэ, Долгоржап Токтохоева 100 эхэ хонин бүрһөө 101 хурьга абажа түлжүүлээ. Хонидһоо нооһо хайшалалга зарим тэды дээшэлбэ. Энэ жэлдэ хонин бүрһөө дунда зэргээр 2,2 килограмм нооһо хайшалһан байнабди. Тиихэдэ, зарим түрүү отаранууд, жэшээлхэдэ, Шагжа Нимаев, Ханда Жигмытова гэгшэдэй даажа байдаг отарынхид хонидойнгоо тус бүрһөө 2,5 килограмм нооһо хайшалаа.

Манай колхоздо хонидой үүлтэр һайжаруулха, илангаяа нарин ба нарибтар нооһотой хонидые олоор үсхэбэрилдэг болохо хэрэгтэ һүүлэй үедэ ехэ анхарал хандуулагдадаг боложо байна. Мүнөө хонидоймнай һүрэг соо нютагай шэрүүн нооһотой хуса оройдоо үгы болгоодоо. Хонид имагтал советскэ рамбулье гэжэ үүлтэрэй хусанууdта табигдана. Хонидная бултадаа шахуу искусственна аргаар үрэжүүлэгдэдэг болоо.

Манай нэгэ ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, хонидые намар эртэ хусада оруулаад, үбэл түрүүлдэг һайн арга муугаар хэрэглэгдэнэ. Энэ жэлдэ 4—5 мянган хонидоймнай оройдоо 500 гаранинь намар эртэ ороондо оруулагдаа. Бэшэ хониднай нигээд ноябрь, декабрь соо хусада оруулагдахань. Хонидые үбэл хурьгалуулдаг болохо хэрэгтэ Саянтын МТС-эй зоотехническэ мэргэжэлтэд, колхозоймнай правлени, мүн бидэнэр хонишод өөһэдөө хүсэд анхаралаа хандуулнагүйбди. Саашадаа энэ түрүү арга хэрэглэдэг болохын түлөө тэмсэхэбди.

Бидэнэр хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тулада түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хүдэлмэридөө үргэнөөр хэрэглэдэг болохомнай.

Мүнөө малажалай эгээл харюусалгатай үе — үбэлжэлгэ ерэбэ. Үбһэ тэжээл яһала ехээр абтабашье, үшөөл дутамаг. Тиимэһээ хонидтоо элдэб янзын тэжээл холижо, амта оруулжа эдюулхэ, һайнаар харуулха ёһотойбди.

Ерэхэ жэлдэ манай хонишод 100 хонин бүрһөө 110-һаа үсөөн бэшэ түл абаха зорилготой.

Шэнэ аргые зоримгойгоор хэрэглэе

Урдань бидэнэр хонидые июль, август һаранууdта хусада оруулаад, үбэл эртэ хурьгалуулдаг, хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг арганууд тухай яһала дуулдаг, газетэ, журналнуудта үншадаг байгаабди. Тоэд, юундэшьеб—манай эндэ хүйтэн үбэл болодог гэжэ һанаад гү, али шадахагүйбди гэжэ һанадаг дээрэһээ гү—һая болотор эдэ түрүү арганууdые хэрэглэнгүй байгаабди.

Энэ жэлдэ МТС-эй мэргэжэлтэдэй үүсхэлээр бидэнэр хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлжэ эхилһэн байнабди. Түрүүн бидэнэр үүлтэр һайнтай хонидойнгоо хурьгадые энэ аргаар түлжүүлхэеэ айгаад, нютагай шэрүүн нооһотой хонидой хурьгадые туршаад үзэһэн байгаабди. Харин һанаһанһаамнай холо дээрэ байшоо: хурьгад бултадаа солбонууд, шэрхи түргэнөөр томо болодог, нооһоннинь ута, үдхэн байдаг байба. Тиигээд бидэнэр саашадаа айхаяа болижо, хабар болотор 250 гаран хурьгадые энэ аргаар түлжүүлһэн байнабди. Энэ жэлдэ манай фермын хонишод хурьгалха хонидойнгоо 80 гаран процентые кошарно-базова аргаар түлжүүлхэнь.

Хонидые үбэл эртэ хурьгалуулдаг болохо гээшэ мүн лэ һайн арга байгаа. Үнгэрһэн намартаа манай фермын хонид булта ороондо оруулагдаад, энэ үбэл олоороо хурьгалхань. Энэ арга юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, хохи хабар болгонгүй үбһэ тэжээлэй элбэг байхада хонид хурьгална. Хүсэ шадал һайнтай хонидһоо гараһан хурьгад томо, тобир байдагынь мэдээжэ. Тэрэнһээ гадна, эртэ гараһан хурьгад дахин үбэл болотор хүсэд бэеэ олоһон томо түлгэнүүд болошонхой байдаг. Тиихэдэ, эртэ гараһан хурьгад нилээд ехэ нооһо үгэдэг. Энэ арга али алишье талаараа үлүү һайн гэжэ өөһэдынгөө дүй дүршэл дээрэһээ хараабди. Зүгөөр, үбэлэй сагта хонидой олоороо хурьгалха үедэ үбһэ тэжээл һайнтай байха, хони хурьгадай хойноһоо һайнаар харуулха хэрэгтэй. Тэдэнние дорноонь дааруулангүй, һалхи һүрьюулэнгүй байлгаха шухала.

Би эдэ түрүү арганууdые хэрэглэһэнэй ашаар, энэ жэлдэ отара соогоо 100 эхэ хони даажа байгаад, 130 хурьга абажа, нэгэшье толгой хороонгүйгөөр түлжүүлээб. Эртэ хурьгалһан 10 гаран хонидни хэнзэлээ, хэдэн хонид эхирлээ.

Һаяхан Хитадай Арадай Республикада айлшаар ошоод, бусаха замдаа Парти, Правительствын хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, А. И. Микоян манай республикада хонин ажалые хүргөөлгэдэ, илангаяа ашаг ехэтэй нарин ба нарибтар нооһотой хонидые олоор үсхэбэрилгэдэ гол анхаралаа хандуулха, энэ хэрэгтэ бүхы хүсэсэ элсүүлхэ ябадалай шухала байһан туршаа зааһыень КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр А. У. Хахалов малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн дээрэ бидэнэртэ дамжуулан хэлэбэ. Эдэ үгэнүүдые зүблөөндэ хабаадагшад топ ехэ баяртайгаар угтаһан байна.

Партин, Правительствын үдэр бүрнин анхарал оролдолгодо харюу болгон ерэхэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүрһөө 140—150 хурьга абажа түлжүүлхэ уялга абаад, социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхыень республикын бүхы хонинодые уряалнаб.

Базарсу Хандажанова, Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Азербайджанска ССР. Апрелиин 28-най нэрэмжэтэ хониной совхоз республика дотороо эгээн томо совхозуудай нэгэн гэжэ тоологдодог.

Энэ жэлдэ совхоз гурэндэ 756 центнер нооһо болон ехэ хэмжээнэй миха үгөө. Мүнөө эндэхи хонинод малай үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Һаяшаг совхозой хонид хадын бэлшээринүүдһээ бусажа ерээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: апрелиин 28-най нэрэмжэтэ совхозой хонид уһалалга дээрэ.

ТАСС-эй фотохроника.

Хонишоной оролдосотой ажал

Дугарма хүгшэн мүнөө 60-аад наһатай боложо ябана. Тиибэшье өөдөл хүнгэн, колхозойнгоо ажалда ашуушуулһаа дутуугүйгөөр ябажа байдаг зандаа. Мүнөө Дугарма Аюшеева Бичурын аймагай «Коммунизм» колхозой эрхим хонишодой гэгэн юм.

Үнгэрһэн жэлдэ тэрэ КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоолдо харюу болгон отара даажа байһан 115 эхэ хонинһоо хоролтогүйгөөр ондо оруулаад, 1954 ондо 120 хурьга абажа түлжүүлхэ уялга абаа һэн. Тэрэ абаһан хэлгэяа Дугарма хүгшэн нэрэтэй солотойгоор дүүргээ: 115 хоннинһоо 130 хурьга абажа, бултыень бүрин бүтэнөөр ногоон дээрэ гаргаһан байна. Мүнөө хонидынь хүсэ шадал һайнтайнууд, хурьгадынь хүсэд түлгэ болонхой. Эндэхи отарынхид мүнөө үбэлжэлгые бэлэдхэл һайнтайгаар угтаад, эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Дугарма хүгшэн ерэхэ жэлдэ энэ жэлэйхиһээ үшөө олон хурьга абаха зорилготой.

Энэ жэлдэ Дугарма Аюшеева ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 10 гаран хурьга абаха болоо.

Б. Жалсанов.

Малажалай фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилга

Малажал хүргөөлгын талаар парти, правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулганууdай дунда хүдөө ажахын энэ һалбариие механизацилга ехэ һуури эзэлнэ. Колхозуудай фермэнүүд 1949 онһоо хойшо үргэнөөр механизацилагдажа эхилээ. Богонихон болзор соо олон колхозууд машинно-тракторна станциниуудай туһаламжаар нилээд ехэ хүдэлмэри хээд байна. Мүнөө 35 мянган фермэдэ уһа абалга механизацилагдаһан, эбэртэ бодо малай 15 мянган фермэ автоуһалууряар хангагдаһан, 15 мянган фермэдэ үнеэ һаалга механизацилагдаһан байха юм. 5,2 мянган фермэ доторой транспорттай болоһон байна. Механизированнээр нижээл буйлуулга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ 43 миллион үлүүтэй хонид электрын агрегадуудаар хайшалагдаа.

Фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй гол шухала хүдэлмэринүүдые колхозуудай түргэнөөр механизацилхынь туһ гүрэн хамаг бүхы услови байгуулна. Машинанууд ба түхеэрэлтэнүүдые олоор үйлэдбэрилгэ эмхидхэгдэн байна, колхозуудта удаан болоороор мүнгэн урьһаламжа үгтэнэ.

Мүнөө жэлдэ заводууд колхозуудта зорюулан, 34 ондоо нэрэтэй машинанууд ба түхеэрэлтэнүүдые бүрэн гаргана. ДКУ-1,2 гэжэ тэжээл бутаруулдаг универсальна машина, РСВ-3,5 гэжэ солоомо, силос хэршэдэг машина, КПК-1,5 гэжэ тэжээл буйлуулдаг агрегат түрүүшынхээ бүтээн гаргагдадаг болоо. Эдэ машинануудаар хартаабха угаадаг, хэршэдэг, ууралтуулдаг, низалдаг ба холисо хэдэг юм. Мүн ТК-О гэжэ овощной транспортер, ПДУ-1 гэжэ үнеэ һаадаг нүүдэл түхеэрэлтэ ба бусад бүтээгдэнэ.

МТС-үүд ЭТ-251 гэжэ траншей малтадаг олон шанагатай экскаватор абана. Колхозуудта водопроводой траншей малтахын туда энэ экскаватор хэрэглэгдэдэг. Мүн шахтна худагуудые малтаха КШК-25 гэжэ машина, зургаан машинаар хониной нооһо хайшалха агрегат абадаг болоо. Зарим МТС-үүд һалхяар хүдэлдэг двигательнүүдые тодхохо тусгаар түхеэрэлтэнүүдтэй ба зэр зэмсэгүүдтэй нүүдэл автомастерской-нуудые абана.

Малажалай фермэнүүдые механизацилхада хүдэлмэришэ хүсэн нилээд үсөөнөөр хэрэглэгдэдэг болодог, ажал хүнгэдхэгдэдэг, тэрэнэй культура дээшэлдэг, тэжээл һайнаар хэрэглэхэ ба малажалай продукциие дээшэлүүлхэ арга олгодог байна.

Сталинска областиин Авдеевскэ МТС өөрынгөө харьяата бүхы 10 колхозуудта малажалай фермэнүүдые механизацилжа дүүргээ. Эндэ насосуудтай 40 электродвигательнүүд малай байрануудта уһа үгэнэ, газаагуурхи водопроводой 17,6 километр хоолойнууд табигданхай, эбэртэ бодо малай бүхы фермэнүүдтэ автоуһалуури хэрэглэгдэнэ. Тэжээл буйлуулгые механизацилхын тулада тэжээл буйлуулдаг 130 таран машина тодхогдонхой. Үнеэдэй 15 байра соо машинаар үнеэ һаалга эмхидхэгдэһэн, 10 фермэдэ монтажна бригадын хүсөөр дүүжэн ба пол дээгүүрхи харгынууд түхеэрэгдэһэн байна.

Траншей малтахын тула Авдеевскэ МТС-эй механизаторнууд илантажна плугтай трактор хэрэглээ. Тэдэнэр мүн 23 кормозапарник бүтээһэн, үбһэнэй гурил хэхын тула РКС-12 гэжэ силос хэршэдэг машиные тааруулһан байна. МТС-эй бригада машинануудай олон детальнуудые нүүдэл мастерской соогоо бүтээнэ. Мастерской соонь үрэмдэдэг станок, гагнадаг аппарат, шухала зэр зэмсэгүүд бии.

Свердловско областиин Арамильска МТС малажалай фермэнүүдые механизацилгаар ехэхэн хүдэлмэри хээ. Өөрынгөө харьяата бүхы 11 колхозуудта уһа абалга, үнеэ һаалга ба тэжээл ууралтуулгые механизацилһан байна. Станциин механизаторнууд колхозуудта тэжээл буйлуулдаг 58 машина, 60 гаран электродвигатель тодхоһон, уһа гаргадаг 11 башни барьһан байха юм. Ленинэй, Свердловой нэрэмжэтэ колхозуудта тэжээл буйлуулха цех түхеэрэгдээ. Арамильска МТС-эй механизаторнуудай туһаламжаар колхозуудта бии байһан үнеэ һаадаг стационарна бүхы түхеэрэлтэнүүд үнеэдые зундаа бэлшээри дээрэ һаахын тула тааруулагдаа.

Арамильска МТС-эй харьяата колхозуудай фермэнүүдые механизацилһанай эсэстэ жэл соо 30 мянга гаран хүнэй нэгэ үдэр хэхэ хүдэлмэри алмагдаа. Хэрбээ 1950 ондо нэгэ тонно һу абахын тула дунда зэргээр 114 хүнэй нэгэ үдэрэй хүдэлмэри хэрэглэгдэһэн байгаа һаа, 1953 ондо 62 хүнэй нэгэ үдэрэй хүдэлмэри хэрэглэгдээ. Тэрэшэлэн мяха, сало гэхэ мэтэ малажалай бусадшье продуктнуудые үйлэдбэрилгэдэ ажал нилээд багаар таргашалагдадаг болоо. Фермэнүүдые механизацилһанай һүүлээр малажал дээрэ хүдэлдэг 204 хүн колхозуудай ондоо хүдэлмэринүүдтэ табигдаа.

Колхозуудай малажалай фермэнүүдые механизацилгын талаар түрүү МТС-үүдэй тоодо тэрэшэлэн Полтавска областиин Полтавска, Одесскэ областиин Котовско, Пензенскэ областиин Кузнецкэ, Калининска областиин Приволжско ба бусад МТС-үүд ороно.

Кузнецкэ МТС-эй механизаторнууд С-65 тракторта тааруулан, траншей малтадаг машина бүтээгээ. Тэрэнь 8500 метр утатай водопровод табиха траншей богонихон болзор соо малтаха арга олгоо. Траншей малтадаг нэгэ машинань 50 шахуу газар малтагшадай хэхэ хүдэлмэри хэнэ.

Малажалай фермэнүүдые механизацилха машинанууд ба түхеэрэлтэнүүдые колхозууд болон МТС-үүдтэ бүтээлгын дүй дүршэлдэ анхарал хандуулмаар. Сумска областьдо Ахтырска МТС-эй механик нүхэр Макаренкын ба үрэмдэлгын мастер нүхэр Советовэй дурадхалаар шахтна хоолойтой худагууд олоор баригдажа эхилээ. Областиин промышленна организацинуудай туһаламжаар байгша ондо 700-һаа үсөөн бэшэ нимэ худагууд баригдаха юм. Тэдэнние барилга дээрэ мүнөө МТС-үүдэй 98 бригада хүдэлмэрилжэ байна. 30—40 метр гүнзэгытэй нэгэ худагые бригада юрэнхыдөө арбан үдэр соо малтана. Тиигэжэ Сумска областиин бүхы колхозуудта 1—2 жэл соо уһа абалга бүрин механизацилагдажа дүүргэгдэхэ юм.

Казахска ССР-эй бэлшээринүүд дээрэ малые уһаар хангаха асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдээ. ВАСХНИЛ-ай Казахска филналай хүдөө ажахые механизацилгын ба электрификацилгын институт ДДК-4 гэжэ һалхяар хүдэлдэг, задалагдадаг двигатель зохёогоо, тэрэнь мүнөө Семипалатинска механическа заводто бүтээн гаргагдана. Энэ двигатель 25 метр гүнзэгы худагһаа уһа гаргаха арга олгоно. Дунда зэргын һалхитай байхада энэ двигатель 2000—2500 хонин уһалха уһа нэгэ часай турша соо гаргадаг юм.

МТС-үүдэй ба колхозуудай хүсөөр хэгдэһэн солоомо хэршэдэг бүтээсэ ехэтэй машинанууд Украиниын зарим колхозуудта хэрэглэгдэнэ. Сталинска областиин Селидовско районой Улаан Армиин нэрэмжэтэ колхоздо час соо 1,5 тонно солоомо үлтилдэг машина хүдэлнэ. Тэрэ болбол солоомо хэршэжэ ба элдэжэ, зөөлэн тэжээл болгодог юм. Сталинска областиин Марьинска районой Улаан Армиин нэрэмжэтэ колхоздо, Авдеевскэ районой колхозуудта час соо 2,5—3 тонно солоомо үлтилдэг машинанууд хүдэлнэ.

Уурал гаргадаг, Погорельскиин системын түхеэрэлтэ тэжээл ууралтуулхын, мүн тэрэшэлэн байранууд ба баиншуудые дулаасуулхын, һу микробгүй болгохын (пастеризацилхын) тула Сталинска областьдо үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Уурал гаргадаг энэ түхеэрэлтэ кислородой гологдоһон дүрбэн баллоноор бүтээгдэдэг, тэдэнэй гурбаниинь гуламта соо тодхогдоно, дүрбэдэхинь дээдэ тээнь тодхогдожо, тэрээн соо уурал суглардаг байна. Энэ түхеэрэлтэ час соо 120 килограмм уурал гаргадаг ба ЗК-1,0 гэжэ кормозапарниита орходоо түлиинэ хоёр дахин багаар гаргашалдаг, 20—25 минута соо тэжээл эрхим һайнаар ууралтуулха арга олгодог юм.

Сталинска областиин предприятинууд 500 гаран нимэ түхеэрэлтэ бүтээгээ. Старобешевскэ районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо нимэ түхеэрэлгэ 700 гахайда тэжээл буйлуулдаг цехые ууралаар хангана, амһарта ба зэр зэмсэг угааха уһа халаана, гахай угаадаг, автопокрышкануудые заһадаг таһагуудта уурал үгэнэ.

Киевскэ, Сталинска, Кировскэ областьнуудай колхозуудта оодон тэргэ дээрэ тодхогдоһон запаринууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Энээнние хэхэдэ бэлэн юм. Оодон тэргэ дээрэ томоһог хайрсаг тодхогдоно. Хайрсагай оёорто уурал хубаариллаг хоолойнууд ба модон решётко хэгдэнэ. Уһаар дэбтээгдэһэн солоомын хэрнэдэһэ хайрсаг соо хэжэ, һайнаар хабхаглаад, тэжээл буйлуулдаг цехтэ абаашажа, уурал хубаариллаг хоолойнуудынь резинэ хоолойгоор уурал гаргадаг түхеэрэлтэтэй холбодог юм. 30—40 минута соо тэжээл гүйсэд ууралтадаг. Тэрэнэй һүүлээр энэ тэргэсэ малай байрада абаашажа, бэлэн болоһон тэжээл малда эдюулдэг байна.

Минскэ областиин Логойско районой «Перемога» колхоздо солоомын хэршэдэһэ буйлуулхын тула БССР-эй Науканууdай академиин механизацилгын ба электрификацилгын институдай зохёоһон гидролизно түхеэрэлтэ хэрэглэгдээ. Энэ түхеэрэлтэ солоомын хэршэдэһэ дулаагаар ба химическээр буйлуулдаг, татагдаһан концентрадуудые тэрээндэ автоматическаар холидог байна.

Малажалай фермэнүүдтэхи хүдэлмэринүүдые үргэнөөр механизацилхын тула колхозуудта ямар ехэ арга боломжонуудай бии байһые түрүү МТС-үүдэй дүй дүршэл элеэр харуулна.

С. ГЕРАСКЕВИЧ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын малажалай хүдэлмэринүүдые механизацилгын Управленийн главна инженер.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советэй сесси

„Хэлсээнүүдые дары хэхые бидэнэр эрихэ ёһотойбди“

Де Шамбрэнэй элидхэл

СТОКГОЛЬМ, ноябриин 19. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Үсэгэлдэр сесси дээрэ зүбшэхэ зүйлэй нэгэдэхи пунктаар французска парламентын депутат Жильбер Де Шамбрэн элидхэл хээ гэжэ урда тээнь мэдээсэгдээһэн. Германска асуудалай зарим тала тухай тогтохо зуураа, «Европейскэ хамгаалгын нэгэдэл» тухай договорто эсэргүүсэн французска арадай хэһэн тэмсэл тухай тэрэ хөөрөө. Энэ договорой буруу һүрэһэнэй һүүлээр баталагдаһан лондонско ба парижска хэлсээнүүд урма таһаруулаа, юуб гэхэдэ, эдэ хэлсээнүүд хадаа германска асуудалые шидхэхын тулада ниитын хэлсээнэй хэгдэхын урда тээ тэдэ эсэслэн баталагдаха юм гэжэ һанаандаашье оруулаагүй байһан арадуудай эб найрамдалые гүнзэгыөөр хүсэн эрмэлзэлгэдэ тон харша байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Уласхоорондын байдалай түгшүүрилэй һуларжа байһан үедэ, амгаланаар ажабайлгые бэелүүлхэ шидхэхы хэлсээнүүдые хэхэ саг тулажа ерэбэ гэжэ бүхы дэлхэйн хүн зоной һанажа байһан үедэ лондонско ба парижска хэлсээнүүд баталагдажа, Баруун Германие нэгэн талаһаа зэбсэглэхэ шэнэ һэдэлгэ хэдэн неделинин урда тээ хэгдэбэ.

Эдэ хэлсээнүүд хадаа политическэ, экономическа ба сэрэгэй шэнжэ шанартай байна. Сэрэгэй талаар хэлсээниинь хадаа Баруун Германие тусгаар армитай болгохо, тэрэнэй сэрэгэй-промышленна хүсэ шадалые һэргээхэ, Хойто-атлантическа союзда ба Брюссельскэ сэрэгэй блогто тэрэнине оруулха зорилготой юм гэжэ Де Шамбрэн үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Лондонско ба парижска хэлсээнүүдэй үндэһэ һууринь «Европейскэ хамгаалгын нэгэдэлэй» үндэһэ һууриһаа ямаршье илгаагүй юм. Эдэ хэлсээнүүд дурсагдаһан договор шэнги мүн лэ тиимэехэ аюултай байна. Энэшье ба нүгөөдэшье ушартань Баруун Германие нэгэ талаһаа зэбсэглэхэ тухай хэлэгдэнэ гэжэ оратор тэмдэглээ.

Энэ талаар французска үргэн олониитэ мэхэдэ ороогүй гэжэ Де Шамбрэн хэлээ. Баруун Германие зэбсэглэхэ зорилгоор баталагдаһан лондонско ба парижска хэлсээнүүдые олониитын ба профсоюзна элдэб организацинууд тэрэ доронь буруушаажа ороһон байна, юуб гэхэдэ, энэ зэбсэглэлгэдэ эсэргүү тэмсэл тэдэнэр хэдэг байгаа бшуу.

Тусхай тушаалта нюурнууд хадаа эдэ документүүдэй аюултай байһые тэдэндэ заахада һанагдаагүй юумэнүүдые хэлэдэг байна. Тусхайлбал, Советскэ Правительство хадаа лондонско ба парижска хэлсээнүүдые «ёһын тулада» буруушааана, харин үнэндөө тэдэ хэлсээнүүдые дуратай дурагүйшьеһаа зүбшөөхэ байха гэһэн хэбэртэйгээр тэдэнэр хэлэдэг байна. Советскэ правительствотай имагтал «хүсэ баримталгын» ёһоор хэлсээнүүдые хэжэ болохо юм гэһэн хэбэртэйгээр тэдэнэр баталдаг байна, тиимэһээ Баруун Германие зэбсэглэхэ тухай хэлсээе эсэслэн баталһанайнгаа һүүлээр Советскэ Союзтай хэлсээнүүдые хэхэ хэрэгтэй гэжэ тэдэнэр хэлэдэг байха юм.

Тиимэ болохолоороо, түрүүн хэлсээнүүдые хэхэ гү, али ратификациин һүүлээр хэлсээнүүдые хэхэ гүгэһэн хоёр арга боломжо мүнөө үедэ дурадхагдажа байна. Хэрбээ ратификаци тухай үгэ хэлэлгэнүүдэй болохын урда тээ хэлсээнүүд хэгдээ һаа, тэдэ хэлсээнүүд хадаа германска милитаризмые һэргээлгэһээ зайсаха, сүлөөтэ һунгалта хэжэ Германие нэгэдүүлхэ, Австритай Гүрэнэй договор баталха ябадалда дамжуулан оруулаад, эсэстэнь буу зэбсэг ниитэ дээрэнь нэгэн доро хуряаха ба тэрэниие хинаха тухай шидхэхы хэлсээнүүдые хэлгэдэ хүргэхэ байһаниинь сохомтой байна. Ратификациин һүүлээр хэлсээнүүдые хэхэ болоо һаа, тэдэ хэлсээнүүд урагшагүй байха болоно бэшэ гү? Энэ ушарта бидэнэр документүүдые баримталха зэргэтэйбди. Германска милитаризмые һэргээлгэтэй эбсэжэ шадахагүй байһан тухайгаа 1950 оной октябрьда Советскэ Правительство мэдүүлһэн байгаа. Тэрэ хадаа лондонско ба парижска хэлсээнүүд англо-советскэ ба франко-советскэ договорнуудта тон харша, эдэ хэлсээнүүд агрессиин шэнэ арга зэбсэгүүдые Баруун Германида олгоно гэжэ һаяныгаа 1954 оной октябриин ба ноябриин нотонууд соо тэмдэглэһэн байна. Советскэ Правительство хадаа эдэ хэлсээнүүдые эсэслэн баталалга Германие нэгэдүүлгые удаан саг соо хойшолуулха һэн гэжэ уридшалан һануулха зуураа, Баруун Германие зэбсэглэжэ байгаад буу зэбсэг ниитэ дээрэнь хуряалгые бэелүүлхэ аргагүй гэжэ онсо тэмдэглэһэн байна.

Тиимэ болохолоороо, лондонско ба парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталалга Германие нэгэдүүлгэдэ, тэрэшэлэн буу зэбсэг хуряалгада бэрхэшээл ушаруулха байна гэжэ Де Шамбрэн хэлээ. Дабагдашагүй бэрхэшээлтэй байдалые тохёолдуулхын орондо хэлсээнүүдые хэхэ хэрэгтэй. Юун тухай хэлсээн хэгдэхэ ёһотойбо? Хамагай түрүүндэ, германска асуудалые эбэй ёһоор шидхэхэ тухай, удаань Европын бүхы оронуудай адли эрхэтэй байхаар ба үнэхөөрөөл адли уялгануудые дүүргэдэг байхаар аюулгүй байлгые эмхидхэхэ тухай хэлсээ хэхэ хэрэгтэй, энэ хадаа бэе бэедээ харша хоёр блок болон Европын хубааралгые зайсуулха байна. Энэ талаар туйлагдаһан ямаршье урагшатай үрэ дүн буу зэбсэг хуряаха тухай хэлсээ түргэнөөр баталалгада туһалха һэн. Иимэ хэлсээнэй баталагдахые атомна аюул доро ажабайһан ба шэнэ дайнда бэлэдхэлгын хойшолонгуудһаа ядаралда орожо байһан арадууд тон ехээр хүлеэнэ.

Би таанадһаа асуунаб, хэрбээ нацист бэшэ һаа, ямар немец өөрынгөө ороной һалбаран бадаралгада орходоо Германие зэбсэглэлгые үлүү һайнда тоолохоб? Ямар француз зэбсэглэлгые Франциин аюулгүй байдалһаа ба эб найрамдалһаа үлүү һайида тоолохоб? Ямар үнэн бодолто хүн Германие зэбсэглэхын тулада дайнай аюулые тохёолдуулгатай эбсэхэб?

Бүхы оронуудай олониитын һанамжые туһалхыень бидэнэрэй уряалха шухала байна. «Европейскэ хамгаалгын нэгэдэлдэ» эсэргүүгээр хэгдэһэн кампани шэнгеэр ба тэрэнһээшье бүри эршэтэйгээр олониитын һанамжые элсүүлхэ кампани хэгдэхэ зэргэтэй. Зарим тусхай тушаалта нюурнууд лондонско ба парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталхыеехээр яруулна, ушарынь хадаа тохёолдожо байһан аюулые олониитын мэдэржэ, өөрынгөө хүсые харуулжа үрдихэгүйень тэдэнэр хүсэнэ. Иимэ кампани мүнөө эхилээд байна. Би хадаа мүнөө үедэ гансахан лэ Франци тушаа хэлэжэ шадаха байнаб, тэндэ буруушаалгын бэшэг доро хэдэн зуу мянган хүнэй гар табигдаа. Тэрэ бэшэгэй түгэсхэлдэнь нигэжэ хэлэгдэнэ: «Эсэслэн бү баталагты! Хэлсээнүүдые хэгты!» «Европейскэ хамгаалгын нэгэдэл» тухай договорто хабаадаха ёһотой байһан оронуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар французска гадаадын хэрэгүүдэй министерствода болоһон зүблөөн шэнги ниитэевропейскэ зүблөөе энэ оной декабриин 4-дэ Парижда зарлаха тухай Франциин элитэ ехэ ажал-ябуулагшад дурадхаһан байна гэжэ Де Шамбрэн хэлээ. Германска асуудалые эбэй ёһоор шидхэхые мүн лэ хүсэдэг европейскэ бүхы оронууд энэ зүблөөндэ хабаадуулагдаха ёһотой.

Бидэнэр ехэ зоригжолтойгоор тэмсэлдэ жагсажа шадахабди гэжэ Де Шамбрэн хэлээ. Өөһэдынгөө национальна интересүүдые ба эб найрамдалые аршалан хамгаалха шухала байһые мэдэрэлгэ арад бүхэнэй хүсэ шадалые ба дура хүсэлые арьбадхаха, тэрэнэй ерээдүйн хуби заяанай найдуулга боложо үгэхэ байна. Энэ кампаниие манай хүдэлөөн бүхэдэлхэйн далайсатай болгохо ёһотой. Хэлсээ хэлгэдэ үндэһэлэн абтаһан шидхэбэриүүдэй хүсэ баримталгада үндэһэлһэн хэлсээнэй дээдэ тээ байхые бидэнэр хододоо эридэг байгаабди. Хүсэ баримталгада үндэһэлһэн шидхэбэриие, тайлбарилан хэлэбэл, Германие зэбсэглэхэ тухай шидхэбэриие баадхаха һэдэлгэнүүдэй хэгдэжэ байһан дээрэһээ бидэнэр хадаа даб дээрэхи хэлсээнүүдые хэхые эрихэ ёһотойбди.

Теэд, бидэнэр дипломадууд бэшэбди, хаана, хэзээ зүблөө үнгэргэхэ, тэдээндэ хабаадагшадай хэды шэнээн байха тухай бидэнэй хэлэһэнэй хэрэг юун байхаб, гол шухалань юуб гэхэдэ, дурсагдаһан хэлсээнүүдэй эсэслэн баталагдахын урда тээ зүблөөн зарлагдажа хэлсээнүүд хэгдэхэ ёһотой. Саг болзорой шахардуу болоод ба аюулай ехэдээд байһан дээрэһээ хэлсээнүүдые дары хэхые бидэнэр эрихэ ёһотойбди. Үнэхөөрнь хэлэхэдэ, бидэнэр харгы замай бэлшэр дээрэ байнабди, аляагаарнь ябахаяа шэлэн абалгаһаа олон юумэ дулдыдаха байна. 1955 оной амгалан байдалай ба буу зэбсэг хуряалгын, нэгэдэмэл Германиин эб найрамдалда дуратай нацануудай зэргэдэ жагсалгын, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгын ба эб найрамдалай жэл болохо байһаниинь дэлхэйн олониитын һанамжаһаа дулдыдаха байна. Хэдэн миллион хүнүүдэй өөһэдынгөө харюусалгые мэдэржэ, өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ шадахаар байһанаа тэдэнэй харуулхань тон шухала байна. Эб найрамдалай түлөө таһалгаряагүйгөөр үдэр бүри тэмсэлгэ орон бүхэнэй аюулгүй байдалай найдуулга боложо үгэнэ. Хэрбээ засаг түрэеэ эрхилэгшэдэй арадуудай хүсэл эрмэлзэлгые тоохоёо ороидоошье болишоо гээшэ һаань, тэдэнэр хадаа эдэ засаг баригшадай ябуулгануудые таһалдуулжа шадаха байна. 1955 оной түрүүшын хахадта зарлахаар манай хүдэлөөнэй һанаашалжа байһан, эб найрамдалда дуратай бүхы оронуудай түлөөлэгшэдэй ассамблейдэ бэлэдхэлгэ эгээл иимэ перспективэтэйгээр хэгдэхэ ёһотой.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн юһэдэхи сесси

ПОЛИТИЧЕСКЭ КОМИТЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 18. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** ООН-эй Генеральна Ассамблейн Политическэ комитедэй үсэгэлдэр үглөөнэй заседани дээрэ Индиин ба Советскэ Союзай түлөөлэгшэд үгэ хэлээд, атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсан ажаллалга тухай асуудалаар юрэнхы дискусси дүүрэһэн байна.

Индиин делегациин толгойлогшо Кришна Менон үгэ хэлэхэдээ, өөрынгөө ороной эрдэмтэд-атомнигуудай хүдэлмэридэ горьтой анхарал хандуулаа. Зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан асуудалай политическэ ойлгомжо тухай хэлэхэ зуураа, манай делегациин һанамжын ёһоор атомна зэбсэг хорилгоһоо дулдыдангүйгөөр атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэлгэ хүгжэжэ шадаха байна гэжэ Менон мэдүүлээ. Тинхэтэй хамта, атомна зэбсэг хорихо гээшэ. «хүн түрэлтэнэй соёл болбосоролые абархын тулада тон шухала байна» гэжэ тэрэ онсо тэмдэглээ.

Байгуулагдахаар дурадхагдаһан уласхоорондын орган хадаа түүхэй эд үгэгшэдтэ ба тэрэ түүхэй эдыень шанаржуулагшадта тэрээндэ хабаадагшадай хубаарилагдаха бэшээр хүдэлмэреэ ябуулха ёһотой гэжэ Менон мүн лэ онсо тэмдэглээ. Инди хадаа уран, торий ба бусад материалнуудые нилээд ехэ хэмжээтэйгээр бусад оронуудта үгэжэ шадаха байна, зүгөөр дам саашадаа тэдэниие бүри шанаржуулаад үгэдэг болохо хүсэлэнтэй гэжэ Менон мэдээсээ. Тинхэдээ, бусад оронуудта үгэһэн материалнуудаймнай атомна зэбсэг үйлэдбэрилхын тулада сэхээр гү, али далдаар хэрэглэгдэдэггүй байха тухай найдуулгатай байхые Инди хүсэнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан асуудалые шидхэлгэдэ ямар нэгэн зэргээр бэрхэшээл тохёолдуулхагүйн тулада өөрынгөө заһабаринууд болон дурадхалнуудые оруулнагүйб, зүгөөр «долооной резолюциин проектые суггаа зохёогшод, тэрэнэй эсэсэй текстые зохёоходоо резолюциин проект тушаа миниин хэлэһэн һанамжануудба тэрэшэлэн ажаглалтануудые хараада абаха байһандань найданаб» гэжэ Индиин делегат үгынгөө түгэсхэл дээрэ хэлээ.

Удаань советскэ делегациин толгойлогшо А. Я. Вышинский үгэ хэлээ. Юрэнхы дискуссиин дүнгүүдые согсолхо зуураа, имагтал арадуудай ажана һайн байдалда ба һалбаран бадаралгада алба хэхэ зорилгоор атомна энергиие хүгжөөхэ ба хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсан ажаллалга бэелүүлхэ тон шухала байһаниие мэдэрэлгэдэ үндэһэлэн СССР-эй делегаци энэ дискуссида эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна гэжэ А. Я. Вышинский мэдүүлээ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар болоһон дискуссиин туһатай ба зарим талаараа урагшатай байһаниинь сохомтой, юуб гэхэдэ атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсан ажаллалга эмхидхэхэ проблемэдэ хамаатай хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд дискуссиин үедэ элирүүлэгдэһэн байна гэжэ тэрэ хэлээ. Дискусси дээрэһээ хаража үзэхэдэ, удаадахи асуудалнуудта илангаяа ехэ анхарал хандуулагдаһан байна гэбэл: 1. Атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсан ажаллалгын үндэһэлхэ ёһотой принципүүд тухай асуудал. 2. Уласхоорондын органой байгуулагдаха үндэһэнүүд тухай асуудал. 3. Нэгэдэмэл Нацануудай Организацитай уласхоорондын органой ямар харилсаатай байха тухай асуудал. 4. Атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ проблемын ба сэрэгэй зорилгоор атомна энергиие хэрэглэлгые хорихо проблемын хоорондохи холбоон тухай асуудал. 5. Дутамагаар индустриализацилагдаһан ба электроэнерги үйлэдбэрилхэ эшэ үндэһэ багатай оронуудай экономическа хүгжэлтэдэ туһалха талаар уласхоорондын органой (агентствын) үүргэ ба удхашанар тухай асуудал. Энэ асуудалаар Советскэ Союзай баримталдаг хараа бодолые дискуссиин үедэ зарим делегадуудай өөрынгөө зоргоор, буруугаар харуулһые тэмдэглэхэ зуураа, СССР-эй хараа бодолой тон эли тодо байһые Вышинский харуулаа.

Атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсан ажаллалга ба зохихо орган гү, али агентство хадаа ООН-эй Уставаар табигдаһан принципүүдтэ үндэһэлэн хэгдэһэн уласхоорондын хэлсээгээр байгуулагдаха ёһотой, тинхэдээ, ямар нэгэн орон гү, али бүлэг орон булюу байдалда табигдажа, энэ ороной гү, али бүлэг ороной өөрынгөө дура зоригые бусад гүрэнүүдтэ баадхажа шадахаар бэшэ байлгые хэлсээнэй ёһоор хангагдаха ёһотой. Энэ хадаа шухала принцип юм, энээниие сахилга уласхоорондын харилсан ажаллалга зүбөөр эмхидхэхэ услови болоно.

ООН-тэй ямар харилсаатай байха тухай асуудалаар уласхоорондын органиие тусхайлагдаһан эмхи зургааануудтай адлидхаха гэһэн һэдэлгэнүүд СССР-эй сентябриин 22-ой һануулгын бэшэг соо найруулагдаһан шухала принципүүдтэ, тэрэшэлэн США-гэй ба СССР-эй хоорондо хэгдэжэ байһан хэлсээнүүдэй үедэ эдэ принципүүдые зүбшэн хэлсэхээр бэлэн байһан тухайгаа США-гэй правительствын хэһэн мэдүүлгэдэ харша байна гэжэ Вышинский үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Аюулгүйн Советдэ «хоримжолго хэхэ эрхэ» гэдэгые үлүүсээр хэрэглэгдэдэг байһан юм гэхэ хэбэртэйгээр шалтаг баряад, уласхоорондын органой тус советдэй холбоотой байлгые буруушаажа зарим делегадуудай хэлэһэн үгэнүүдэй үндэһэгүй байһыень Вышинский зааһан байна. Иимэ шашалдаанууд хадаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гол принципүүдэй нэгэн байһаниинь мэдээжэ, нэгэн һанал туйлаха принципые буруутуулха гэһэн тусхай зорилготой байна гэжэ Вышинский хэлээ.

Атомна зэбсэг хорихо талаар хэмжээ-ябуулгануудай ба атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар хэмжээ-ябуулгануудай хоорондоо арсашагүй холбоотой байһаниие зааха зуураа, имагтал атомна зэбсэгүүдые үйлэдбэрилхэ бүхы замуудай хаагдаад байхада, энэ зэбсэгэй хуулли бусын гэжэ тоологдоод байхада, атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар эгээн ехэ хүгжэлтэ туйлагдажа, атомна энерги хадаа имагтал гансахан замаар хэрэглэгдэхэ—хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулагдаха байна гэжэ Советскэ Союзай түлөөлэгшэ заагаа.

Дутамагаар индустриализацилагдаһан оронуудай экономическа хүгжэлтэдэ туһалха зорилгоор атомна энергиие хэрэглэхэ тухай асуудалда үгынгөө түгэсхэл дээрэ тогтохо зуураа, Вышинский иигэжэ мэдүүлээ. Энэ асуудалаар хэдэ хэдэн делегадуудай хэлэһэн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, дурсагдаһан оронуудай арадай ажахые хүгжөөн дэбжээхын тулада атомна энергиие хүгжөөхэ ба хэрэглэхэ үргэн ехэ түсэбүүдые бэелүүлхэ ябадалай үнэхөөрөөл шухала удхашанартай байһаниинь эли болоно.

Политическэ Комитет хадаа удаадахи заседани дээрээ энээн тушаа резолюциин проектые зүбшэн хэлсэлгые эхилхэ байна.

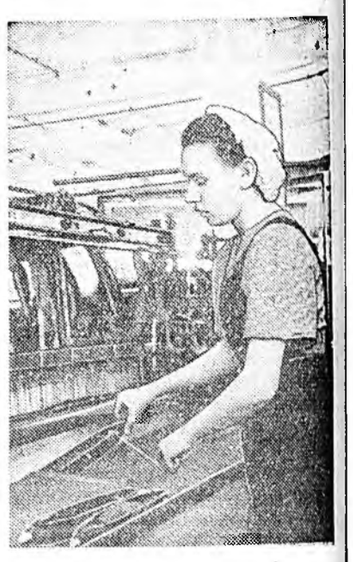

Жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урад дүүргэхын түлөө Улан-Удын сэмбэлэй фабрикын коллективэй дунда социалистическэ мүрысоон үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Энэ фабрикын сэмбэ нэхэдэг комсомолка Зоя Габитова октябрь һарынгаа даалгабари 125 процент дүүргээд, эрхим шанартай продукци гаргана. Мүнөө нүхэр Габитова ажалай бүтээсэлэй улам дээшэлүүлжэл байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зоя Габитова хүдэлмэрилжэ байна. **А. Мантаевай фото.**

Халтар хара үнэгэдэй фермэ

— Ёһотойл амиды алган гээшэ даа. Эдэниие зүбөөр харуулаад байбаб, колхозой үхэлгүй мүнгэн зөөри гэшэ,—гэжэ Мухаршэбэрэй аймагай «Гигант» колхозой халтар хара үнэгэдэй фермые даагша Моисей Евсеевич Кравцов хөөрэдэг.

Моисей Евсеевич колхозойнгоо анагай фермые хэдэн жэлэй туршада даажа байна. Энэ үе соо нүхэр Кравцов хүдэлмэридөө эрхим амжалтануудые туйлажа, колхоздоо жэлэй жэлдэ хэдэн арбаад мянган түхэрэгэй олзо доход оруулна. Жэшээнь, энэ жэлдэ нүхэр Кравцов 10 халтар хара эхэ үнэгэдһөө 30 гүлгэ абахаа орондо 37-е абажа, бултыень хоролтогүйгөөр тэнжээгээ. Тиин энэ жэлдэ колхоз ангайнгаа фермэһээ 6[illegible] гаран мянган түхэригэй олзо оруулхаар хараална. **Д. Будажапов.**

Эдэбхитэй почтальон

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой почтальон Тамара Камисова Хэжэгын аймагай хэлхеэ-холбооной конторонхоо бэшэг, газетэ, журналнуудые зөөдэг юм. Энэ почтальон даалгабарита ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг. Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй үбэлтаряа хуряалгын үедэ холын сабшилан, полинууд дээрэ ажаллажа байгаа колхознигууд болон механизаторнуудые шэнэ газетэ, журналнуудаар таһалгаряагүй хангаһан байна.

Иигэжэ эдэбхитэйгээр ажаллаһанай ашаар нүхэр Камисова колхознигуудай дунда хүндэтэй болоншоо. **Г. Дашабылов.**

Шатарай турнир

Шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө турнир үргэлдэр эхилээ. Эндэ Сумкин Хабухаевтай наадаад, тэнсэбэ. Сергеев Улановтай наадаха зуураа, тэрэнэй бодомжогүйгөөр ябахадань хүбүүсэ эдеэд саашадаа һайнаар наадажа шилаһан байна. Мункоев Ежовтой наадахадаа индийскэ хуушанай хамгаалалта хэрэглэжэ доблолоо, удаань хоёр ябадалай комбинаци хэжэ хүбүүгээ эдюулээд һайн байдалтай болоо. Тиигэбэшье, тэдэнэй партиа тэнсэлгээр дүүрэһэн байна.

Пронин Гармаевтай уулзахадаа сицилианска хамгаалалта хэрэглэжэ наадаа. Тиин Гармаевагай алдуутайгаар ябаһые һамбаашалжа, хоёр хүбүүгээрээ бодыень абаа. Саашадаа Пронин һайнаар наадажа шадангүй, партияа тэнсэлгээр дүүргээ. Цыденов Соболевтой уулзахадаа партияа шанга добтолгоонтойгоор эхилээ. Удаань Соболевой нөөндонь добтолго хээд, бодыень эдижэ, илалта туйлаа.

Ухаханов Ринчиновтэй уулзаад, муу байдалда ороходоо шүүгдэгэ гэжэ мэдэрээ.

Нүгөөдэ хоёр уулзалга болоогүй. **А. Мамиев.**

Редакторай орлогша О. Г. ГОМБОЕВА.

Монголой арадай-революционно партиин XII съезддэ хабаадалсахаяа КПСС-эй делегаци Улан-Баторта ерэбэ

УЛАН-БАТОР, ноябриин 19. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо П. Т. Комаров (делегациие хүтэлбэрилэгшэ), КПСС-эй ЦК-гэй таһагые даагшын орлогшо А. А. Смирнов гэгшэдһээ бүридэһэн КПСС-эй делегаци Монголой арадай-революционно партиин XII съезддэ хабаадалсахаяа Улан-Баторта үсэгэлдэр ерэбэ.

МНРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд Дамба, Дугурсурун, Жамбалдоржи, Цеденбал, Ширендыб, МНРП-гэй ЦК-гэй гэшүүд, гүрэнэй ба ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн СССР-һээ МНР-тэ байгаа посол В. И. Писарев, КНР-эй, КНДР-эй посолнууд делегациие вокзал дээрэ угтаа.

Съезддэ ерэһэн ахадүү коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд делегациие мүн лэ угталсаба.

Монголой арадай-революционно партиин XII съезд нээгдэбэ

УЛАН-БАТОР, ноябриин 19. (ТАСС). Монголой арадай-революционно партиин (МНРП) XII съезд мүнөөдэр Улан-Баторта нээгдэбэ. 630 гаран делегадууд—ажалша арадуудай, хүдэлмэришэн ангиин ба интеллигенциин түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн олон тоото айлшад—ахадүү коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд заседаниин залда сугларба. Монголой арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Д. Дамба съездые нээбэ. Тэрэ хадаа XII съездын туйлай ехэ удхашанар тухай хэлэхэ зуураа, бүхы залай нэрьемэ альга ташалга доро ахадүү партинуудай делегацинуудые амаршалба.

Съезддэ хабаадагшад И. В. Сталинай, Чойбалсанай дурасхаалые хүл дээрээ бодожо ёһолбо. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй президиумдэ үни удаан замхашагүй альга ташалга доро һунгагдаба.

Монголой арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүн Ю. Цеденбал зүбшэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалаар МНРП-гэй ЦК-гэй тоосоото элидхэл хэбэ.

Удаань шалгалтын комиссиин элидхэл шагнагдаа.

Индо-Хитадтахи эблэрэлгэ тушаа

ПЕКИН, ноябриин 17. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна:

Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Лаостохи вьетнамска арадай һайн дуратан тогтоогдоһон болзор соогоо саг зуура байрлаха районуудта сугларааб. Тэдэнэй нилээд олониинь Вьетнамдаа бусаһан байна. Урда Лаостохи вьетнамска арадай һайн дуратан саг зуура эзэлжэ байһан зоноһоо октябриин 21 хүрэтэр сүм гаргагдажа, Аттопе город Лаосой королевствын правительствода дамжуулан үгтэхэ байна. Центральна Лаостохи вьетнамска арадай һайн дуратан саг зуура байрлаха зоно бологшо Се-Нойдо бултадаа суглараад, түрэл ороноо бусахаар бэлэн болонхой.

Хойто Лаосто саг зуура байрлаха зонодоо суглараад байһан арадай һайн дуратан мүн лэ һаяар нютагаа бусахань гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Индо-Хитадай дотоодын хэрэгүүдтэ американска хамааралсалга

ЛОНДОН, ноябриин 18. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Сайгонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гэй президентын тусхай түлөөлэгшөөр Урда Вьетнамда байдаг генерал Коллинс пресс-конференциин дээрэ үсэгэлдэр иигэжэ соносхоо. Урда Вьетнамай сэрэгүүдые һургахын түлөө «бүхы харюусалгые» Холбоото Штадууд бэедээ даажа абахаар бэлэн байна. Урда Вьетнамай премьер-министр Нго Динь Дьемтэй ба Индо-Хитадтахи французска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна командалагша генерал Элитэй энэ асуудалые зүбшэн хэлсэжэ байнаб гэжэ Коллинс мэдүүлээ.

Грециндэ ба Урда Корейдэ хэрэглэгдэгтэл адляар, сэрэгүүдые һургаха американска арга метод Урда Вьетнамда хэрэглэгдэхэ юм гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Өнөөдэр КИНО ТЕАТРНУУДТА

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — уранһаханай үнгэтэ шэнэ фильм «Богатырь» идет в Марто» (10 ч. 30 м., 12 ч. 30 м., 14 ч. 30 м., 16 ч. 30 м., 18 ч. 30 м., 20 ч. 30 м. ба 22 ч. 30 м.).

«ХРОНИКА» кинотеатрта — «По щучьему велению» (10, 11 ч. 20 м. ба 12 ч. 30 м.), «Жди меня» (14, 15 ч. 45 м., 19 ч. 20 ч. 45 м. ба 22 ч. 30 м.), стрелуулагдаһан шэнэ программа (17 ч. 30 м.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря — 3-23, партийной жизни, сельского хозяйства — 10-17, пропаганды и переводов — 6-84, культуры и быта, промышленности — 4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00960. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 6095.